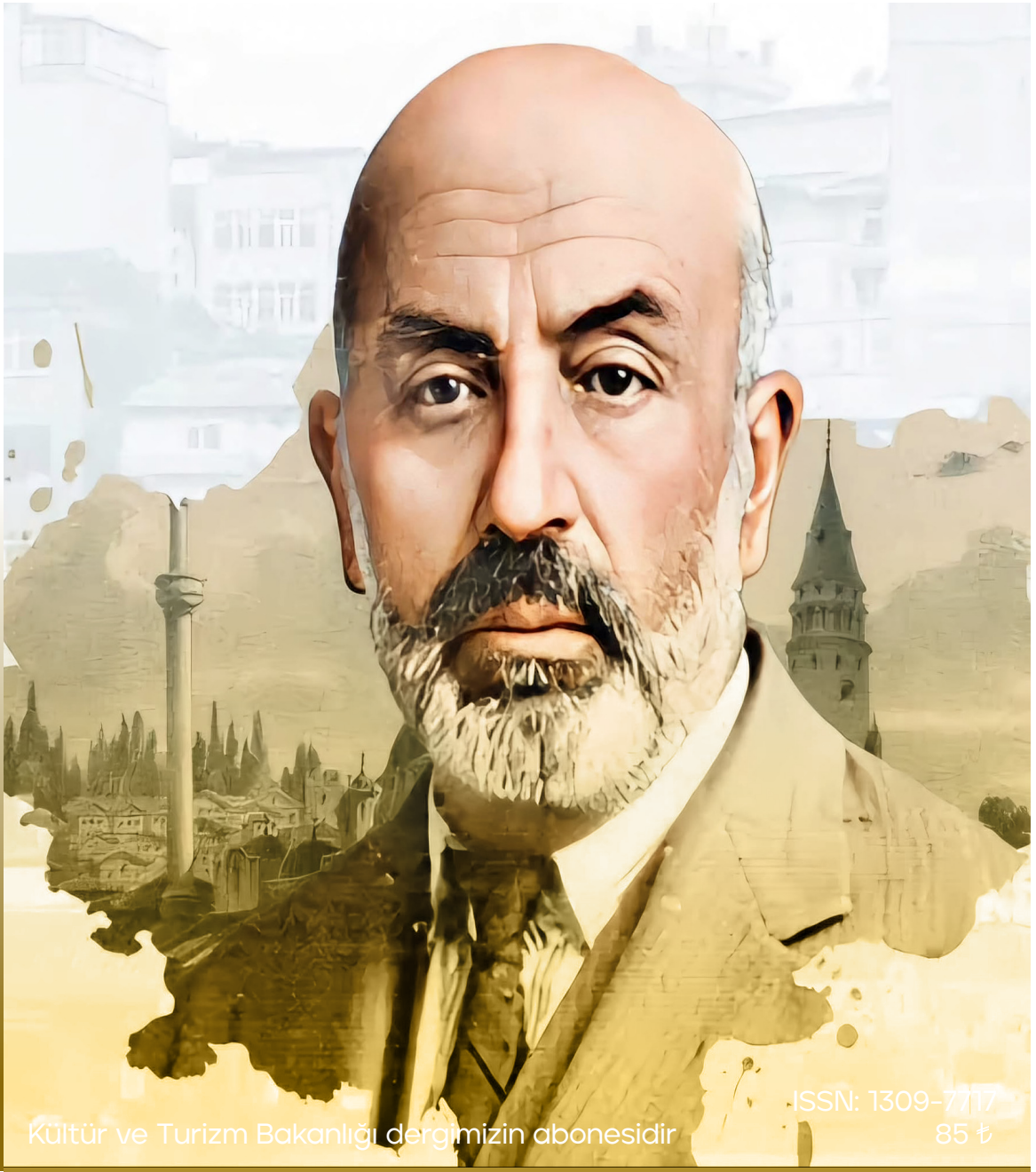

Çingı

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ • YIL: 15 • SAYI: 92 • TEMMUZ - AĞUSTOS 2025

Kültür ve Turizm Bakanlığı dergimizin abonesidir

ISSN: 1309-7717

85 ₺

*Ev Dışı Tüketim (E.D.T)
-18 Soğuk Hava Depoculuğu
-18 ve +5 Gıda Lojistiği*

***Dondurulmuş
Lezzetler...***

MEHMET CONAĞASI ORT. GIDA SAN. ve TİC. A.Ş.

Organize Sanayi Bölgesi 10. Cad. No:7 Melikgazi / Kayseri

Tel: 0(352) 321 38 38 - Faks: 0(352) 321 38 45

info@metegida.com.tr

Çıngı

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Kayseri Yazarlar Şairler ve Sanatçılar Derneği (KAYSADER) yayın organıdır.
(İki ayda bir yayınlanır)

ISSN: 1309-7717

KAYSADER ÇINGİ	*	YAZI DANIŞMA KURULU
Adına İmtiyaz Sahibi	*	Prof. Dr. Kudret ALTUN
	*	İsmail KAYA
Yazı İşleri Müdürü	*	Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK
	*	Kadir ACI
Genel Yayın Yönetmeni	*	Abdullah AYATA
	*	Duran TAMER
	*	Şeyhmus ÇİÇEK
Halkla İlişkiler	*	Köksal AKÇALI
	*	Yusuf DOĞDU
	*	Mustafa Ferit YILDIZ
Reklam ve Tanıtım	*	Mustafa ACAR
	*	Dizgi, Mizanpaj
	*	Hanife KANTAR
	*	Şeyhmus ÇİÇEK

İletişim Adresi

cingidergisi@gmail.com

0 352 818 55 30 - 0 532 202 71 86

Yazışma Adresi

Cumhuriyet Mah. Mevlevi Cad. Cıncıklı İşhanı
Kat: 3/307 PK: 212 Melikgazi/KAYSERİ

Katkı İçin

Kayseri Yazarlar Şairler ve Sanatçılar Derneği
Ziraat Bankası Erciyes Şubesi
İBAN: TR37 0001 0019 9171 7391 6450 01

Baskı

Çağlayan Ofset Matbaacılık
Matbaacılar Sitesi 2 Blok No.: 30
tel. faks: 0 352 336 97 56
Kocasinan/KAYSERİ

Katkı Bedeli

Yurt içi: 500 TL, Yurt dışı: 25 Euro, Kurumlar: 500 TL

Bu dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirlerin hukuki sorumlulukları yazarlarına aittir. Yazılardan ve şiirlerden dergimizin ismi belirtilerek alıntı yapılabilir. Gönderilen eserler yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. Yayımlanan eserlere telif ücreti ödenmez.

İçindekiler

AVRUPA NOTLARI	Abdullah AYATA	3
OĞLUM	Mustafa ACAR	5
KUTLU ANDI	Nermin AKKAN	5
ANAN NE İSTER SENDEN?	Halil GÜLŞEN	6
HAZAN RÜZGÂRI	M. HALİSTİN KUKUL	7
BİR ÇİFT SEVDALI GÖZ	Zübeyde GÖKBULUT	8
ÖZLEDİM	Duran TAMER	9
ANILARI ANLADIĞIM AN	Şeyhmus ÇİÇEK	9
KÖY ODASI	İhsan YALÇINKAYA	10
İTİRAZIM VAR	Yusuf DOĞDU	14
SANATIN BADEM GÖZLÜLERİ	Ali Rıza NAVRUZ	15
OTUZ AĞUSTOS DESTANI	Ali TAŞTEKİN	16
BİR TÜRLÜ	Meryem İRKİLATA	18
RÜYAMA SEN GELDİN	Hamza EROĞLU	18
HALİDE NUSRET ZORLUTUNA	Abdullah SATOĞLU	19
SÖYLEMEYİN	Resul KARAHAN	21
SİTEM	İbrahim Halil MANTIOĞLU	21
BİR HAYALİN ARDINDAN – 7	Mehmet CONAĞASI	22
ŞARKISI BENİM	İsmet BOZKURT	25
ELİM ELİM EPENEK	Fatma ÇETİN KABADAYI	26
DEDİLER	Handan UÇAK TUNCA	29
EDEBİYATIMIZDA ÜÇ “KİME NE” ŞİİRİ	Dr. Doğan KAYA	30
AH ŞAİR! AH ŞİİR!	Zeynep ÖZÜGENÇ	31
HAYATA MÜTEALLİK	Faik KUMRU	32
MAKAM BEYİM	Gökmen SAKİN	35
KÖYLÜ GÖÇÜYOR	Yaşar BALABAN	35
BAZA KERTMESİ	İsmet ANIK	36
VİCDAN MAHKEMESİ	Ali Rıza DEMİR	39
BOYUN DEVRİLE	Ozan POYRAZ	39
BİZİ SÖYLER TÜRKÜLERİMİZ	Halil MANUŞ	40
AYRILIK SAATİ	Hikmet ELİTAŞ	41
HATIRALAR DÖRT MEVSİM	Kadir ACI	42
GÖNÜL SULTANI	Nuh Naci MIHÇI	44
MAHŞERE KALSIN	Filiz DAŞ	44
ALDANMA	Köksal AKÇALI	45
ÇINAR AĞACI	Erdal DEĞİRMENCİ	45
BİR ÇİFT BOT	Fatma PEKŞEN	46
ÇINGİ DERGİSİ	Şerif MENGÜTEMÜR	49

AVRUPA NOTLARI

Abdullah AYATA

Bizim oralarda; “Bahanesiz dost köyü gezilmez.” diye bir söz vardır. Bizim otuz altı günlük Avrupa gezimiz de öyle oldu. Yıllardır akrabalarımız, dostlarımız, okuyucularımız sağ olsunlar o taraflara davet ederler. Son dönemlerde umulmadık, pandemi, deprem gibi engeller çıktığı için bir türlü gitmek nasip olmamıştı. Sonunda, yeğenlerimin, dostlarımla ısrarlı teklifleri, gezip görme merakı, hasret giderme arzularımızı gidermemizi sağladı. Eşimle birlikte Hamburg Havalimanına inışten sonra pasaport kontrolü sırasında Alman görevli memurun yarım yamalak kırık Türkçesiyle; “Almanya’ya hoş geldiniz. Dışarıda sizi karşılayan birisi var mı? Yoksa gideceğiniz yere Türkçe bilen bir taksici ayarlayabiliriz.” sözüyle karşılaması tüm endişelerimizin yok olmasına sebep oldu.

Sizlere uzun uzadıya söyleşi programları, konferanslardan bahsetmeyeceğim. Almanya ve Hollanda’nın birçok şehrinde merakla beklediğim, heyecanlı okuyucu ve dostlarımla memleket hasretlerini Türklük ve Türk dünyasıyla ilgili sorularla gidermeye çalışmaları, kitaplarımdaki kahramanların gerçek olup olmadıklarını merak etmeleri beklediğim durumlardı. Özellikle “Son Ermeni” isimli romanımın İngilizceden sonra Almanca çevirisinin yapılması gereğinin herkes tarafından istenilen bir durum olması sevindiriciydi.

Ülkenin en kuzey kısmında bulunan Hamburg şehrinde başlayarak Stuttgart, Dortmund, Frankfurt gibi birçok şehirde konaklayıp Hollanda’ya vardığımızda şahsıma ve kitaplarıma, “Çıngı Dergisi” ve KAYSADER şairlerine yoğun ilginin her tarafta devam etmesi şahsımı hem sevindirdi, hem de ziyadesiyle onurlandırdı. Elbette Hamburg’da

yeğenlerim Sıla ve Sevgi, arkadaşım şair Kadir Acı’nın oğlu Mustafa, Stuttgart’ta diğer yeğenlerim İsmail ve İbrahim, eşleri, Frankfurt’ta halaoğlum Hasan eşi Hatice, yeğenim Halil Ayata köylülerimin konukseverliği olağanüstüydü. Yine Stuttgart Şehrinde hemşerim, okuyucum Mehmet Acar ve eşi Hollanda’da Osman Kalın eşleri Gülay Hanım, Mustafa Kalın ve çocuklarının ilgi ve misafirperverlikleri Türk geleneğinin zirvesindeydi. Ayrıca çoğunun ismini hatırlamakta zorluk çektiğim Türk Federasyonu yetkilileri, okuyucular ve kültür insanları, arkadaşım Ferit Yıldız’ın amcaoğlu Mehmet, şair arkadaşım İbrahim Sağır Münih şehrinde Çıngı şairlerimizden Meryem İrkilata unutulmayacak saygın simalardı. Buradan hepsine ilgi ve duyarlılıklarından dolayı ayrı ayrı teşekkür ediyor, saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum.

Her gezi mutlaka insanın yaşamış olduğu yerle yeni görmüş olduğu muhitlerdeki bazı değişiklik ve ilginç durumları kıyaslama, karşılaştırma imkânı sağlar. Haliyle ben de Almanya ve Hollanda’da gözlemlediğim olduğum bazı durumları sizlere aktarmak isterim.

Ülkenin her tarafı orman, park. Çoğu bölgelerde devasa ağaçların bulunduğu arazi adeta göllerle, kanallarla süslenmiş. Ufak tefek tepeler haricinde belirli bir dağ yükseltisi yok. Gezinti yerlerinde, piknik alanlarında her çeşit yabani kuş ve hayvana rastlamak mümkün. Tarım alanları ayrılmış. Tarla yolları bile asfalt döşeli. Köy, kasaba, şehir diye bir kavram kalmamış gibi. Her yerleşim yeri birbiriyle bağlantılı. Tüm sosyal hizmetler götürülmüş. Sadece isimlerinden nasıl bir yerde olduğunuzu anlayabiliyorsunuz. İnsanlar ge-

nellikle iki- üç katlı, bahçeli evlerde yaşıyorlar. Çok katlı binalar sadece şehir merkezlerinde iş yeri olarak faaliyet gösteriyor. Hamburg Limanı yönetim binası, Sututgart’aki Mercedes ve Bosch şirketlerinin yönetim merkezleri, Frankfurt’taki dünya bankalarının gökdelenleri bunlardan bazıları. Kanallar, alt, üst geçitler, metro ve gemi ulaşımını her tarafta görmek mümkün. Bir tanıdığım Hamburg Şehrinde 1600 den fazla köprü olduğunu söyleyince hayretimi gizleyemedim. Zira şehrin içinden geçmekte olan Elbe Nehrinin çoğu yerinde bile ırmağın altına yapılmış alt geçitler bulunmakta.

Hiçbir evde pencere koruma demiri yok. Hırsızlık olayı nadiren görüldüğünden buna ihtiyaç duymamış olmalılar. Hava genellikle kapalı ve yağmurlu olduğundan belediye parklardaki ağaç ve diğer bitkileri sulama gereği duymuyor. Konut sahipleri bahçelerindeki ağacı kesebilmek için belediyeden onay almak zorunda, ayrıca ağaç kesim belgelerinin olması zorunluymuş. Yerel yönetimlerin sulama için kurulmuş bir birimi de yok. Akaryakıt istasyonlarında pompacı olarak çalışan kimse bulunmuyor. Herkes arabasını yavaşlatıp yakıtını alarak karşı markete gidip ödemesini yapıyor. Bizdeki gibi otogazla çalışan araç bulunmuyor. Otoyollar oldukça kalabalık. Genellikle trafik tıkanıyor. Zira Avrupa’nın her tarafında bu yollardan taşımacılık yapılıyor. Yol kenarlarının bazı kısımları panellerle kapatılmış. Ses yansıtıcı özelliği olan bu paneller otoyol yakınındaki yerleşim yerlerindeki insanları gürültüden korumak, rahatsız etmemek için düzenlenmiş. Trafik kuralları oldukça katı ve disiplinli. Acil durumlar haricinde klakson çalmak yasak. İnsanlar park yeri bulmakta zorlanıyor. Hemen hemen herkesin arabası var. Park ücretleri oldukça pahalı. Yollar bakımlı ve temiz.

Ulaşım kolay ve rahat. Otobüs, tramvay, gemi benzeri ulaşım araçları için günlük, haftalık veya aylık biletler alınabiliyor. Bu araçlara binerken bilet kontrolü yapılmıyor. Arada bir yetkililer araca girip herkesin biletine bakıyorlarmış. Biletsiz binen olursa yüklüce para cezası yazılıyormuş. Bankalarda, ATM lerde kuyrukta bekleyenlere rastlamadım. Nakit para yerine genellikle kredi kartı kullanıldı-

ğından diğer işlemler daha rahat yapılıyor. Polis merkezleri dâhil birçok resmi bina girişinde koruma, güvenlik elemanı bulunmuyor. Polisler genellikle trafik cezası yazma işiyle meşgul oluyorlar. Bu arada sokakta gezen hiç askeri personele rastlamadım.

Alışveriş merkezleri oldukça sakin. İnsanlarda pek öyle marka takıntısı yok. Rahat edebilecekleri şekilde ve mevsimine göre giyiniyorlar. Yaşlı nüfus bize göre oldukça fazla. Genellikle parklarda gezinti tapan yaşlı insanlar özellikle bisiklete binmeyi tercih ediyorlar. Cadde kenarlarında bisiklet yolları ayrı. Bisiklet park yerleri kalabalık ve düzenli.

Hastanelerde fazla sıra beklemek, ayakta durmak yok. İlk kayıttan sonra bekleme salonuna geçiliyor, kitap, dergi okunuyor. Muayene sırası geleni görevli hemşire nazikçe doktorun yanına davet ediyor. Okullarda çocuklar sınıflarda fazla bekletilmiyor, sırtlarında çantaları, önlerinde öğretmenleri parklarda, ormanlarda, müzelerde yaparak, yaşayarak eğitim görüyorlar. Öğrencilerin tüm ihtiyaç ve gereksinimleri devlet tarafından karşılanıyor. Özel okul yok denecek kadar az. Sadece yabancı dil öğrenmek isteyenler ve sanat dallarının çeşitli bölümlerinde öğrenim gören yetenekli çocuklar için ilgili okullar açılmış. Öğrenciler kendilerini geliştirmek amacıyla ders haricinde hafta sonlarında, belirli aralıklarla itfaiyecilik, spor, bahçe bakımı, trafik eğitimi benzeri kurslara gönüllü olarak katılıyorlar.

Kimse başkasını rahatsız etmemeye çalışıyor, bağırıp çağırarak konuşan pek yok. Ortalık sessiz ve sakin. Bazen parklarda yağmur damlalarının yapraklara dokunuş hissettirilerinden başka ses duyulmuyor...

Bu gözlemlerim önceleri imrenilecek bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Gerçek olan adamlar sistemi oturmuşlar. Kuralları ihlal etmek pek mümkün değil. Böyle bir durum hemen karşınıza maddi ceza olarak çıkıyor. Bu kadar katı disiplini bir hayat sürdürmek ise bizim oradaki, özellikle ilk etapta buralara gelen insanımızı sıkıyor. Oralarda doğmuş olan ikinci, üçüncü nesil ise pek şikâyetçi değil.

Çok düzenli, bir iş hayatı hüküm sürüyor. İş yerlerine servis yok. Çok erken saatlerde

kalkıp herkes kendi imkânıyla işine gitmek zorunda. Fabrikalarda, iş yerlerinde yemek verilmiyor. Bizdeki aile düzeni, yardımlaşma, dayanışma yok gibi. Yaşlı, genç, kadın, erkek fark etmeden çoğunluk yalnız yaşamayı tercih ediyor. Ömür boyu süren evlilikler oldukça az. Elbette hayvanları bizler de çok seviyoruz ama Almanlar ve Hollandalılarda bu durum iyice abartılmış. Adeta çocuklarını yerlerini köpekler, kediler almış.

İnsanlar arasında samimi arkadaşlık, duygusallık yok gibi. Kahkahayla gülen, hüzünlenip ağlayana rastlamak pek mümkün değil. Zira bizim gibi şarkıları, türküleri ve onların oluşumundaki öyküleri yok. Çok nazik ve kibarlar ama sanki her biri birer vesikalık resim görünümünde. Ne güldükleri, ne üzüldükleri belli olmuyor.

Çoğunluğu, global, dünya vatandaşı konumunda oldukları için, bizdeki, "Vatan, millet, bayrak" sevgisinden uzak durumdadılar. Hayatı, yeme, içme, tatil yapıp dinlenme olarak ön plana çıkarmışlar. Zira bizim tarihi-mizdeki kahramanlara sahip değiller...

OĞLUM

Meşakkat katıgın, çile ekmeğin
Kafanı boş yere yorma Yusuf'um
Bir gün güm'e gittiğinde emeğin
Bana sebebini sorma Yusuf'um

Katıgın meşakkat, ekmeğin çile
Kapını bir çalan olmasa bile
Sevdan memlekette düşse de dile
İmkânsız hayaller kurma Yusuf'um

Hayattan bir nebze, zevk almasan da
Ömründe bir tek gün şen olmasan da
Hak bildiğin yolda yalnız kalsan da
"Dur" diyen bensem de, durma Yusuf'um

Mustafa ACAR

KUTLU ANDI

"Korkmak" da ne kelime korkmuyoruz hiç bile

Sönmeyecek elbette bu yurda nur al sancak
Kopmadıkça kıyamet girmedikçe gök yere
Sonsuza dek şafakla birlikte çekilecek

Al sancağım göndere

Hem tüterken her baca tutuşurken inanla her
köşede bir ocak

Ayım yıldızım gökte her daim parlayacak

Neyin nesi kaş çatmak

Kim kime kaş çatıyor

"Hilâl" denen nazenin

çatmıyor bir an bile kaşını hiç kimseye Hem
bilmez mi uğruna dökülen bunca kanın denk-
liği yok denginde

Yoluna can fedada yarışılan vatanın altındaki
kefenin al akı var renginde

Bu ulus ki çıkalı Asena'nın ardından "Ergene-
kon" denilen o kutsalım öz yurttan Özgürlüğü
adına nice kılıç kuşandı nice köprüler yıktı
Hangi serdengeçtinin gücü yetmiş ki buna
yetsin bundan sonra da

Yedi kıta baş başa saldırsalar da Türk'e kim
korka kim çekine "Haçlı" denilen soyka bö-
ğürünce kim ürke

Göğsümüzdeki iman verir mi garba aman

Akif'im bu vatan ki bize Hak'tan emanet

Bu yüzden her nereden gelirse gelsin zillet Al-
parslan'ın ak akça kefenini bu millet giyiniş
defedecek geldiği yere geri

İşte o gün senin de gönlün göğe erecek Yara-
dan gök kubbeden yeşilbaşlı efeler zeybekler
gönderecek

Üstünde toy kurduğum bu kutsal toprak var ya

İçinden zemzem akan baştanbaşa Sakarya
Eşi yok benzeri yok Türk yurdunun dünyada
Vermem hiç kimselere imlemiş iken Rabbim
tek mislini ukbada

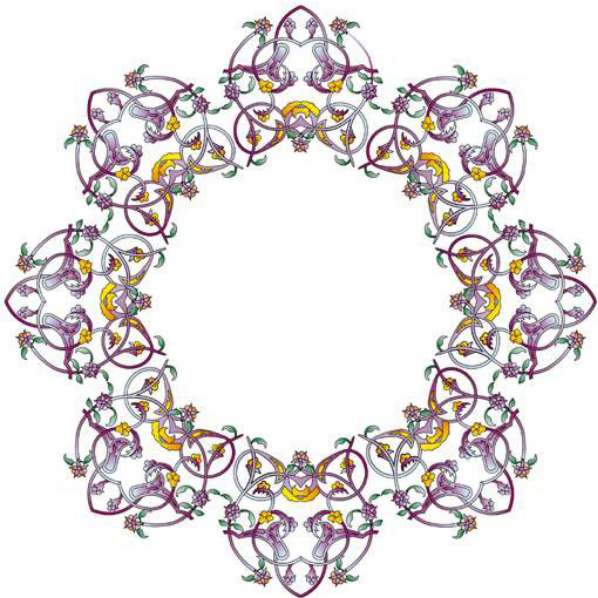
Ki bu cennet vatanın uğruna göz kırpmadan
can verecek milyonlar
Makberinden fırlayıp göğe kanat serecek nice
al kurbanlar var

Altında hem üstünde her kim varsa bu yurdun
Ses verirken öteden
"Ey oğul öylesine koru kolla ki bu yurt Yü-
celsin göklerce hem gök gözlerini dicsin gö-
nençle göğe bozkurt

İşte ancak o zaman razı olur Yaradan hem
senden hem neslinden
Kuşku duyma sakın ha Hak motifli aslından
Gök ehliyle yer ehli bekçisiyken bu yurdun
Anla ki ey Türkoğlu gökte saltanat kurdun

İş bu iman üzere Hakk'a ant içmişken biz Sa-
kın ola al sancak sakın çatma kaşını
Sen güldüğünde ancak sen dikince başını
gök kubbeye şerefle
Bu millet eğmeyecek başını hiç kimseye Bük-
meyecek belini mahşere dek esefle Çimen
kendi adına ant içti birliğine Rabb'im de ka-
nat gersin koşulsuz dirliğine

Nermin AKKAN

ANAN NE İSTER SENDEN?

Şu bizim Erdemli'de her insan başka şanlı;
İsmi zihnimde mahfuz, bir tuhaf delikanlı;

Batısandall köyünde, on altılı yaşlarda;
Büyüklerle özenip, sigaraya başlar da,

Çiğlerine çekerken bulduğu izmariti;
Annesi enseledi: "Seni yazının itil!"

Haşladı süpürge'nin gâvur tarafı ile
"Zehirlersin kendini, üstelik bile bile!"

Bizim genç, bu köteğin hışımıyla evden kaçtı;
Uzaklaştı köyünden, hayli arayı açtı...

Akşamüstü ulaştı yol üstünde bir bağa;
Genci yoldan çevirdi, köylü Hüseyin Ağa...

Genç, Hüseyin Ağa'nın, tam karşısında dur-
du;
Selam verdi evvelâ, sonra hal hatır sordu.

Bir sigara istedi yavaş yavaş giderken;
Ağa da sigarayı, verdi sohbet ederken...

"Bir de ateş versene, sigaramı yakayım."
Ağa çakmağı çaktı: "Haydi buyur bakayım!"

"N'olur Hüseyin Amca, annem öfkeyle bekler;
İçtiğimi duyarsa, beni fena kötekler!"

Ağa dedi; "A oğlum, ateş, sigara elden;
Ak elden, kara elden, cepteki para elden!"

Biraz önce beleştin payını aldın benden;
Anlamadım, bu anan, hâlâ ne ister senden?"

Halil GÜLŞEN

HAZAN RÜZGÂRI

M. Halistin KUKUL

Türk şiiri, her gün yeni ve ümit verici numûnelerle kendini göstermektedir.

Muhteşem Türk şiir an'anesi üzerine yenilerini inşâ etmenin zorluğunu yakinen bilenlerdenim.

Bu bakımdan, her yeni hamleyi takip etme mecburiyetimiz de vardır/olmalıdır.

Sâdece, Cumhuriyet Dönemi'ni bile ele alsak, bu, böyledir. Umûmi mânada, her ne kadar pek çok cihetiyle tenkid ettiğim hususlar varsa da, bunun başka türlü olması da mümkün değildir.

Samimî tenkid, işin başı ve esasıdır-olmalıdır!

Bir hususu –yine- hemen belirteyim ki; bizim şâir ve şâir namzetlerimizin bilmediği veya bilip de ihmâl ettiği iki büyük kusuru vardır.

Birincisi; çok aceleci oluştı ki, şiir namına, aklına her ne geldiyse onu bir an evvel kâğıda döküp, piyasaya sürmesidir.

Zâten; ikinci de buradan başlamaktadır. Aklına gelip de, kâğıda kaydettikleri üzerinde, 'aklı' yeterince kullanmamasıdır.

Bunların her ikisi de kendi yerlerinde önemlidir. Birinci olmadan, ikinci ve ikinci olmadan da şiiri inşâ edemezsiniz.

Bu umûmî mülâhazadan sonra, esasa yâni Şâir Mustafa Ferit Yıldız tarafından yayınlanan "Hazan Rüzgârı" adlı şiir kitabına geçebiliriz.

Şâir Mustafa Ferit Yıldız'ın, bundan önce yayınlanmış Amarat Kasabası (2002) adlı bir inceleme; Seveda Dümenini Sana Bıraktım (2004) ve Unutur mu Sanıyorsun? (2008) adlı iki şiir kitabı vardır.

Hazan Rüzgârı ise, şâirin üçüncü şiir kitabı olup, 2023 yılında, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında neşredilmiştir.

Esere, "Ey İnce Düşünceler, Benden Korkmayın" Ben Şairim" başlığıyla, Prof. Dr. Tamlâ Abbashanlı Aliyeva yazdığı önsözde, Mustafa Ferit Yıldız'ın kitabındaki farklı temaları ele alarak geniş muhtevalı bir değerlendirme yapmıştır.

Hece vezninin değişik kalıplarıyla, (daha ziyâde 6+5=11'li) hemen hemen bütün sosyal konulara temas eden Şâirimiz, an'anevî Türk şiirindeki, aşkın her türlüüne dâir örnekler sunmaktadır.

Yedi kıt'alık "Güzelistan" başlıklı şiirinin ilk üç kıt'asını sunarak, bu aşk terennümünü birlikte okuyalım:

"Sen bir okyanussun bense bir damla
Sevdalı Yunus'a Gurbetistansın
Hazar deryasında yüzerim gamla
İnciler ülkesi Mercanistansın.

Çağlar dudağında esrarlı sözler
Yakar yüreğimi o ahu gözler
Muhabbet deminde şad olur özler
Ayzıtların yurdu Güzelistansın

Kafiyem, redifim, hecem, bercestem
Orkun'da âbidem, lehçem kitabem
Manas destansın, kıssam hikâyem
Efkârlı şâire Şiiristansın..."

Şâirin bir başka özelliği de, doğup büyüdüğü ve hâlen yaşadığı Kayseri ağızıyla sosyal meselelerimizi yakından ilgilendiren şiirler yazmasıdır. Bunlardan biri, birkaç sene önce, tahlilini de yaptığım "Muhittin Emmi" başlıklı şiiridir ki ondan da iki kıt'a nakletmekte fayda görüyorum:

"Gerpedenek kepti Ferit'in damı

Acep nurecasek Muhittin Emmi
Âşıkların bitmez efkârı gamı
Acep nurecasek Muhittin Emmi

Gıran giresice çıkmaz pinnikten
Dilki sanır kaçır zaar enikten
Setirekli pel pel bakar delikten
Acep nurecasek Muhittin Emmi..”

Şâir Mustafa Ferit Yıldız; eserinin sonu-
na, “Bestelenmiş Şiirler”inden örnekler de
koyarak, okura sunmuştur.

Son olarak, “Seyranî’ye” başlıklı güzel şi-
irini de sunuyorum:

“Can evimi talan edip yıktılar
Kokmaz ki bahçemin gülü Seyranî
Tahtırevanımı söküp attılar
Kırıldı sazımın teli Seyranî

Everek’ten Erciyes’e seslenen
Yüce aşkın bâdesiyle beslenen
Goncasına gül deyince hislenen
Şeyda bülbüllerin dili Seyranî

Nice ferman yazmış Şah-ı Merdan’a
Bağdat’ın yolunu sormuş kervana
Dertli yüreğini koymuş hicrana
Ozanların piri deli Seyranî

Meczip gibi gezmiş fani dünyayı
Çölde serap saymış koca deryayı
Hayra yormuş her gördüğü rüyâyı
Şairler sultanı velî Seyranî”

Şâir Mustafa Ferit Yıldız’ı tebrik ediyor;
başarılarının devamını diliyorum.

Türk şiiri adına yeni ve güzel örnekler ve-
receğinden de eminim.

BİR ÇİFT SEVDALI GÖZ

Bir çift sevdalı göz âşık geceye
Adına gurbette “Gelin” diyorlar
Bir tutam gündüzden istedim diye
Uzatma elini, elin diyorlar...

Ömrümde bir kere gülmek istedim
Gönlümde bin türlü hayal besledim
Yürek yangınım rüzgâr sesledim
Söndürsün gözyaşı selin diyorlar...

Beden yorgun taşıyamaz derdini
Çırpındıkça büyütüyor bendini
Dipsiz bir kuyuya atmış kendini
Uğraşma, uzanmaz kolun diyorlar...

Biz, geceyle taaa ezelden tanıştık
Sessizce ağlayıp, suskun konuştuk
Horantadan gizli gizli buluştuk
Versin hesabını dilin diyorlar...

Âşık olmak aynı, sevgi aynı mı?
Sevmez olur muyum can yoldaşımı?
Tanıtayım dedim gizli sevdamı
O da senin başka gülün diyorlar...

Bilmem ki geceyi günden mi saya?
Mutluluk yolunda hep kaldım yaya
Bir çift sevdalı göz dalsa uykuya
Bugün git de yarın gelin diyorlar...

Gurbet geliniyim geceye âşık
Sılamın yolları karma karışık
Gücün varsa çık içinden, gel de çık
Çalmaz burda senin telin diyorlar...

Zübeyde GÖKBULUT (GELİN)

ÖZLEDİM

Göçlerimiz Daşl'inişten çıkarken
Enişini, yokuşunu özledim
Nazlı sunam yaylalara bakarken
Fesini yan yıkışını özledim

Üzüm yolsam Eskiköy'ün bağından
Anam omaç yapsa tereyağından
Çağsağ'ın başından, Ali Dağı'ndan
Kekliklerin sekişini özledim

Şafak söküp karanlığı kovarken,
Tan yeri ağarıp Güneş doğarken,
Anam gümbür gümbür yayık yayarken,
Bey babama bakışını özledim

Turnasını, ördeğini, kazını
Al yazmalı gelinini, kızını
Çoban kavalını, âşık sazını
Ciğerimi yakışını özledim

Burcu burcu sevda kokan iğdemin
Hasretle dağlara bakan Didem'in
Kınalı navruzun, sarıçiğdemin
Kar altından çıkışı özledim

Koyun kuzu tuz yalay yalay
Su içmeye haft'a iner alayı
Davullu zurnalı Sivas halayı
Yiğido'nun çekişini özledim

Çobanların ateşinin közünü
Çeltekinin günde yanan yüzünü
Cennet Deresi'ni, Ayanözü'nü
Kıvrım kıvrım akışını özledim

Yazın sıcakların, kışın buzların
Sap çekerken yuttuğumuz tozların
Düğünde, bayramda gelin kızların
Beşibirlik takışını özledim

Ben Türkmen'em, soyum da bu aslım da
Duran Baba yatar kuzu postunda
Heybelerin, kilimlerin üstünde
İlmek ilmek nakışını özledim

Duran TAMER

ANILARI ANLADIĞIM AN

Annesiz bebeğin adıdır gurbet
Memleketi sevgi
Memleketi süt
Babasız çocuğun adıdır gurbet
Vatanı şefkat
Vatanı öğüt
Bir kara tren
Bir renkli yorgan
Göğüslerde kanayan çıbandır gurbet
Bir şeffaf zindan
Boğazlarda yağlı urgandır gurbet
Gariplerin alın yazısı
Bir bekâr odası
Bir okyanus adasıdır gurbet
Nerede olursa olsun
Bütün dertler kardeşdir
Dertlerin anasıdır gurbet
Bağrı yanık bir tertip
Ucu yanık bir mektup
Sesi yanık bir ağıttır gurbet
Kurumuş bir derede
Solmuş söğüttür gurbet
Tavanı ezberlediğim geceler
Anıları anladığım an
Yalandan gülümsemektir gurbet
Her gün hasret şarkısını
Kendin söyleyip
Kendin dinlemektir gurbet
Yollar dehliz
Eller is dudaklar is
Yerin dibinde bir ocak
Bir madendir gurbet
Her şey emanet
Ruh sahibini özler
Asıl bedendir gurbet

Şeyhmus ÇİÇEK

KÖY ODASI

İhsan YALÇINKAYA

Köy odası, Anadolu köylerinin irfan mekânıdır. Köyün uygun yerine, taş ya da kerpiçten, tek katlı yapılıdır. Odanın penceresi küçük, yüksekliği neredeyse iki adam boyu kadardır. Duvarlar, taban, dambaşı... hepsi topraktır.

Köylüler buraları el birliği ile inşa ederler. Zanaatkârlar, ustalar emeklerini esirgemezler. Köy odası yapılırken odanın çatısına, sıvasına, badanasına kadar tüm köylünün alın teri siner. Bir helik dahi konulsa değerli sayılır.

Köy odasının ortasına büyükçe bir soba kurulur. Yere el dokuması halılar serilir. Boş kalan yerler kilimle kaplanır. Bir duvara Kâbe resmi asılır; diğer duvara atlı, geyikli, manzaralı halılar ile namlusu yukarı gelecek şekilde köy mavzeri asılır. Mavzerin mermileri sayılarak azalardan birine zimmetlenir. İşlemeli etamin kılıfın içine konulan "Kur'an-ı Kerim" kible yönüne bakan duvardaki çiviye takılır. Kapı girişine gaz lambası konur. Duvara ahşap askılık çakılır. Örtü geçirilen askılığın üst kısmına uzunlamasına raf yapılıdır. Rafa kuru süs kabağı, sümbül otları, gerdan çiçeği, papatya demetleri dizilir. Hacdan getirilen ipekli, parlak seccadeler üst üste rafın kenarına konur. Seccadelerin yanında gül suyu eksik olmaz.

Duvarların etrafına dipten dibe tahta sedir çatılır. Sedirlerin üzerine yün minderler konur, boylu boyunca yastıklar dizilir. İçinde hasırla karışık buğday sapı olan yastıkların üstü kanaviçelerle süslenir.

Köşelere kırlent konur. Duvarın içi oyularak tahta dolap yerleştirilir. Dolabın içinde

cezve, kahve fincanı, dibek, çay, şeker, gaz ocağı bulunur. Dolap iki ahşap kapakla gizlenerek kapatılır. Misafirin yıkanması için çağlık yapılır.

Uzak diyarlardan gelen garipler köy odasında buluşur. Dağları aşmış düzde yorulan yolcular, celepler, deveciler köy odasında ağırlanır; çerçiler, nalbantlar, kalaycılar köy odasında yatıp kalkarlar. Tahsildar, jandarma, devlet görevlileri köy odasını kendi evleri gibi görürler. Köyün muallimi ev tutuncaya kadar köy odasında misafir edilir. Misafirlerin yeme içmeleri kadınların sinilerle getirdiği herfeneden karşılanır. "Misafire iyi bak!" öğüdü, babadan oğula kalan en büyük mirastır. Gelenlerin atı, eşiği köydeki ahırlardan birine çekilir. Ev sahibi; hayvanın suyunu, otunu, arpasını kendisi vermez; bu işi nezaketen mal sahibine bırakır.

Uzun kış gecelerinde köy odası lafın mih-rakıdır. Köy odası herkese açıktır. Odanın her yaştan müdavimi olur. Köyün erkekleri çene çalmak için ilk akşamdan köy odasına koşar. Odaya gitmek bir şereftir. Ana babalar evlatlarına "Oğlum, köy odasına git. Büyüklerle otur kalk. Büyüklerin sohbetine ortak ol. Demirci dükkânına giren, demirciliği öğrenme-se de üstüne demir tozu siner." der. Odaya gelmeyenler ayıplanır.

Odanın bakımı, temizliği, odada yeme içme işleri nöbetleşe yapılır. Gençler köy odasında verilen her yumuşu seve seve yaparlar. Odanın süprüntüsünü tenekeyle küllüğe götürür, dambasının karını kürürler. Gazı biten lambanın gazını doldururlar, lambanın fitili kısılmışsa değiştirirler, kibrit çöpleri nemlen-

mişse onları kuruturlar. Su içmek isteyenlere testiden sırayla su verirler. Misafir abdest almak istediğinde leğeni hazırlayıp ibrik ile misafirin eline su döker, peşkir tutarlar.

Odada muâşeret kurallarına noksansız uyulur. Yaşlılar başköşeye oturur. Odaya giren selam verir, selam ile karşılanır. Gelenlere "Merhaba!" denir. Gelen kişi de "Cemaate rahmet..." der. Herkes birbirine hâl hatır sorar.

Köyün işleri en samimi hâliyle köy odasında konuşulur. Tarla takım işleri; hayvanların yemi, samanı; günlük hadiselerin her biri bir kaideyle köy odasında dile getirilir. Birisi, kuyudan teneke ile su çekerken ipi kırılıp kuyuya düşen tenekeyi çengelle nasıl çıkardığını anlatır; diğeri, ahırdan inek çalarken insan zannetsinler diye hayvanın ayağına çizme giydiren hırsız nasıl yakaladığını anlatır. Herkes sustuğunda büyükler odadakilere nasihat eder.

Erkekler köy odasına gittiklerinde hanımlar da kendi aralarında rahatça oturup şor ederler. Odaya gitmeyip hanımların arasında kalan erkeklere demedik laf bırakılmaz.

Devletin köye dair duyurusu köy odasında yapılır. Köye sığır çobanı tutulacaksa köy odasında tutulur; yayla bekçisi, kır bekçisi seçilecekse köy odasında seçilir. Vaktinin çoğunu köy odasında geçiren bekçinin forsu büyüktür. Bekçi, elinde meşe ağacından yapılmış ucu delikli süslü ipe bağlı değnekle gezer; komşuların bağına, bahçesine, ekinine, hayvanına zarar verilmişse zararın hesabını keser; kızı kaçan, koyunu çalınan, kavga eden kim varsa onları muhtara bildirir. Muhtar, köyün ileri gelenlerini köy odasında toplar. Şikâyet eden de şikâyet edilen de odaya çağrılır. Taraflar dinlenir, şikâyet konusu karara bağlanır. Kusurlu olana zarar ziyan bedeli ödetilir. Kabahatli bulunan kişi odadan çıkarken "Allah'a şükret ki seni karakola göndermedik yoksa sana semeriynen seksene mal olurdu!" denir.

Köy odası mektupların da sahibine veril-

mek üzere getirildiği yerdir. Postadan gelen mektupları muhtar, bekçiye verir. Bekçi mektupları köy odasına götürür. Duyanlar köy odasına gelir, mektubunu alır; duymayanların mektubunu sahiplerine bekçi götürür. Bekçi, müjdeli mektuplardan bahşış alır.

Köye kaya tuzu, gaz, kil, çakmak taşı, ispirto satmak için çerçi gelir. Çerçi, yükünü köy odasının önüne indirir; yüksekçe bir yere çıkıp köylüye "Ahali, millet!.. Köye tuz geldi, gaz geldi, kil geldi! Haberiniz ola!.." diye seslenir. Çerçi, kesekli killeri kırarak müşterilerine satar. Eve götürülen kil dövülüp ezilerek, çimmede, çamaşır yıkamada kullanılır. Kil, küle katılarak bulaşık yıkamada da kullanılır. Kaya tuzu, bulgur çeker gibi el değirmeninde çekilip ince tuz hâline getirilir. Gaz, tuz alanlar köy odasının sehmine düşeni ihmal etmezler. O gece köy odasında gaz lambası sabaha kadar yanar.

Kız evinde yazılan çeyiz senedi köy odasına götürülür. Senedin altına "İşbu çeyiz senedinin doğruluğu tasdik olunur." ibaresi eklenir. Muhtar senedi imzalar. Odada bulunan akıllı yetik kişilere de imza attırır. Senet, işlemeli mendilin arasına ya da çorabın içine konup saklanır.

Köy odasında büyüklerin yanında oturulurken ayak ayaküstüne atılmaz. Yaş sırasına göre dizilip tek diz üzerine oturulur. Odadakilerden biri yeni örülen kazağını göstermek için kazağının kolunu sündürür bırakır, diğeri üç mil ile örülen boynundaki atkısını sağa sola atar, bir diğeri de yeni örülen çorabını göstermek için ayağını ileriye doğru uzatarak sallar durur. Ayağını dizinin altına saklayan kişinin çorabının eski olduğunu fark eden şakacılar "Öteki ayağındaki çorabı da göster!" diye sıkıştırırlar. O da etrafındakilere "Ebem onu da öbür ay öreceğ inşallah." diye utanarak cevap verir.

Haber saati gelince büyüklerden birisi "Cemaat, ajansı dinleyelim; susun hele!" diye uyarır. Herkes susar. Yurttan havadisler dinlenir. Ajans bitince pili bitmesin diye kapatılan radyo takaya konur. Oya işlemeli örtü

ile radyonun üzeri örtülür. Biraz bekledikten sonra başta oturanlardan birisi "Emmiler, burası köy odası. Biriniz çığırın da kasvetimiz dağılsın." der. Arkada oturanlardan birisi elini kulağına atarak yanık sesiyle bir türkü havalandırır:

*"...Yaylaya çıkmış da çadırı yeşil
Ufacık güllerden bir deste devşir
Nazik ellerinle bir kahve pişir
Doldur fincanları ver yavaş yavaş..."*

Cezvenin kaynayıp taşıdığı teneke soba, köy odasında herkesi başına toplar. Meşe odunu yandıkça sobanın yüzü allanır. Soba kızardıkça etrafındakilerin yanakları da nar gibi kızarır. Sobanın üstündeki güğümünden taşan suyun sesi sohbe eşlik eder. Tavana yansıyan zikzaklı ışık odaya renk katar. Demlikten gelen dağ çayının kokusu odun çıtırtısıyla birlikte dışarıdan gelen tipi sesine kafa tutar.

Çocuklar odanın eşiğinde bekler. Çocukların ayazdan çatlayan elleri sobanın ısıyla bir kanar, bir kurur. Yer yer kabuk tutar. Kimi yara yerleri yeniden açılır, sızlamaya başlar. Yaranın arasına saman çöpü bile girer. Çocukların kör makasla kesilen saçları alabuladur. Yüzlerindeki yarı şirin, yarı masum ifadeyle yapılan sohbetlere ağızları açık dikkat kesilirler. Uykunun tehdit ettiği saatlerde gaflete direnmenin zorluğunu yaşarlar.

Köy odasına insan hazinesinden nice cevherler düşer. Civar köylerden kulağa çalan havadisleri bu cevherler teker teker odadakilere nakleder. İhtiyarlar gençlik zamanlarından kalma yiğitlik hikâyelerini anlatırlar. Bazıları da "Bıldırki şen gönlümde bu yıl baykuş oturur." diyerek geçip giden ömürlerine derinden bir ah çekerler. Öfkesi kında olanlar; dağda karşılaştığı ayıya doğrulttuğu tüfeğini, harman yerindeki güreşte hasmını nasıl yendiğini, bitmeyen askerlik hatıralarını oda-da kana cana büründürerek anlatırlar.

Bunlardan birisi de Hasan'ın askerlik hikâyesidir. Hasan askerliğini er olarak yapar. Odadaki muziplerden biri Hasan'a "Tabur kumandanı senin alnından nasıl öptü, bir

anlat hele!" der. Defalarca anlatmasına rağmen Hasan'ın askerlik anılarını herkes yeni duyuyormuş gibi dinler. Anlatılan o ki tabur, tatbikata giderken yorgun düşer; yürüyemez hâle gelir; perişan olur. Çaresizlik içerisindeki tabur kumandanının aklına Hasan gelir. "Şu Hasan'ı bana çağırın!" der. Kumandanın postası Hasan'ı zor da olsa bulur. "Hasan, seni tabur kumandanı çağırıyor; neredesin sen?" der. Hasan istifini bozmadan kumandanın huzuruna çıkar. İsim künye yapar. Kumandan: "Oğlum Hasan, tabur yoruldu; yürüyemiyor, hintbıgı kesildi, ne yapalım?" diye sorar. Hasan: "Ondan kolay ne var kumandanım? Askeri vur yörebe. Asker yatsın, dinlensin!" der. Kumandan, etrafındakilere "Bakın, analar ne evlat doğuruyor!" diyerek Hasan'ın alnından öper.

Köy odasında; halk kahramanlarının hikâyeleri, eşkıya hikâyeleri, göç hikâyeleri anlatmayla bitmez. Kabirlerinde her mevsim birer gül biten Ferhat ile Şirin'in hikâyesini, aşkın bin bir cefasıyla Leyla için çölde yağru-lan Mecnun'un hikâyesini, diyar diyar dolaşıp Aslı'yı bularak muradına eren Kerem'in hikâyesini dinleyenler kendinden geçer.

Pehlivan güreşleri köy odasında bire bin katılarak nakledilir. Mikdât ile Miyase'nin güreşi dinleyenleri coşturur. Kimi gece Zaloğlu Rüstem'in yiğitliği, kimi gece Battal Gazi'nin destanı, kimi gece de Hazreti Ali Efendimiz'in cenkleri anlatılır. Anlatılanlardan o kadar çok etkilenilir ki o sene doğan bebeklere Miyase, Ali, Battal, Rüstem isimleri verilir.

Dilden dile aktarılan tarihî destanların yanında günlük hayata dair olayları içeren destanlar da sığağı sığağına köy odasına getirilir. Destancılar omuzlarından aşağıya çapraz çanta bağlarlar. Heybe, torba karışımı çantalarına doldurdukları tek sayfalık saman kâğıda basılmış destanları yukarı kaldırarak "Destan geldi!.." diye bağırlar. Yitip giden hayatlar, kazada diri diri yananlar, dermansız hastalar, gidip dönmeyenler, sevdiğine kavuşamadan genç yaşta ölenler... hepsi destan-da yer alır. Yazılan destan ne kadar acıklıysa o kadar çok satılır. Kara haberle başlayan

destanı dinleyenlerin yüreği buz keser. Yüzlere hüznün çöker. Köy odasında destanı dinleyenler bir iki dörtlük de kendileri katar destana.

Köy odasına sazları omuzlarında âşıklar gelir. Âşıkların köy odasına geldiğini duyan avrat, uşak işi gücü bırakıp köy odasına koşar. Köy odası seyirciyle dolar taşar. Örtmede bile yer bulunmaz.

Âşıklar; huzur bekleyenlerin, rızık bekleyenlerin, yârini bekleyenlerin derdini dile getirir. Tel sızladıkça derter kanar. Mazlumun çilesi, zalimin zulmü âşığın dilinde bir başka hâl alır. Âşıklar serden geçer, zora düşmeyi göze alırlar. Hünelerlerini sergilerken alkışın sesi âşığın sesine güç katar. Âşıkların söyledikleri ağıtlar; anlattıkları evliya menkıbeleri, kıssalar çok kıymet görür. Bazen de izleyenleri güldürmek için komik fıkralar anlatırlar. Bunlardan biri de Gürbüz'ün hikâyesidir: "Eskiden kızlar on dördüne gelince evlendirilirlermiş. Bir hanım kızın yüz elli gram ağırlığında çocuğu olmuş. Adını Gürbüz koymuşlar..." Arka arkaya gelen mizahı dinleyenler, gülmekten yere yatarlar.

Âşıklar zaman ilerledikçe birbirleriyle atışmaya başlar. Muamelata, gidişata, aya, güne dikkat çekerler. Gece yarılarında kadar çalıp söylerler. Köy odasından ayrılma vakti geldiğinde sazın sesi de değişir, sözün özü de.

*"...Yaradan'a iman ettik
Özü size kurban ettik
Ozanlarla meydan ettik
Bize müsaade, müsaade..."*

Türkülerin, atışmaların yanında köy odasında şiire de hürmet edilir. Bazı şairlerin şiir merdiveniyle hikmetin zirvesine çıkılır. Az sözle çok şey söyleyen dizelerin neye karşılık geldiğini herkes bilir.

*"...Düşündü kış yakın, evde odun yok
Tenekede yağ yok, çuvalda un yok /
Yok yoka karışmış; tuz yok, sabun yok
Avrat "Bayram..." dedi, eğdi başını
Adam "Evet..." dedi, sıktı dişini"
Söylenenlerin ardından memleketin kıtlık*

yıllarında yoklukla geçen kış mevsiminin zorluğu dile getirilir. Eskilerden birinin "Bugünümüze çok şükür, siz ne gördünüz ki? Şimdi sizin her gününüz bayram." sözü köy odasında hayat dersine dönüşür.

Bayramların lezzeti köy odasında bambaşkadır. Bayram namazı kılınıp mezarlık ziyareti yapıldıktan sonra aile büyükleri köy odasında toplanır. Odaya gidenlerin her birinin evinden odaya yemek gelir. Yenilir, içilir, muhabbet edilir. Herkes birbirinin gözüne bakarak konuşur. Köy odasında üzüntüler gülünerek çürütülür. Kimse gürültüye konuşmaz. Odadakiler sözün çoğunu sessizliğe söylerler. Odadaki büyüklerden kırk elli yıllık neşeli, kızgın, zarif, karamsar bayram hatıraları dinlenir. Köy odasında sözler nihayetlenip bayramlaşma bittikten sonra konu komşuyla bayramlaşmak için odadakiler köye dağılırlar.

Akşamları köy odası herkesin yeniden toplandığı yerdir. Köyün Arapça bilen yaşlıları köy odasında, "Mızraklı İlmihâl" kitabından vecizler okur. Peygamber kıssaları çocukların zihnine mih gibi çakılır. Çocuklara din, devlet işlerinden sualler sorulur. Cevabı bir çırpıda verenler alkışlanır. Şehre mevsimlik çalışmaya gidip köye dönen gençlerin köy odasında anlattıkları hikâyeler herkesin ilgisini çeker. Yeni yetişip gelen gençler, şehir görmüş gençleri dinlerken hevesleri kabarır.

Köy odasına gelenlerin en büyük heveslerinden birisi de oyunlardır. Odada kabak, tura, el kızartmaca oyunu oynanır. Yüzük saklanır. Yemesine, içmesine bahis tutulur. Kaybedenlerin yüzü asılır. Oyuna katılanlar sonunda tokalaşıp kucaklaşarak "Dağda oğlak doğar, ovada otu biter." hesabı, nasibine düşenden hissesini alır. Bastık, helva, pekmez, kömbe yenir; şerbet içilir. Yenilip içilenlerin hepsi de köydeki bağın, bahçenin mahsulüdür.

Kış yerini bahara bırakırken bağ bahçe de yeşermeye başlar. Kar suları dereyi taşırır. Toprak ana uykudan uyanır. Gayri köy odasından tarlaya tapana, çayıra çimene çıkma

vakti gelmiştir. Odada söylenen türküler bahar hasreti ihtiva eder:

“...Yamaçta yeşil bağlar
Derede sular çağlar
Sümbül kokulu dağlar
Sizi göresim geldi...”

Hasret kalınan köy odaları; sıcak çayların içildiği, acı kahvelerin paylaşıldığı, hatırın, hürmetin sayıldığı yerlerdi. İkrâm sahibi kimseler, mektep vazifesi de gören köy odalarını bir süre daha ayakta tutmak için gayret göstetseler de odaların kapanmasını önleyemediler. Sonradan yapılan demirli beton köy odaları eski köy odalarının yerini tutmadı.

Ferfenenin, hasbihâlin, oyunların oynandığı köy odalarının yerini zamanla televizyonlar aldı. Çıncalık ağı, hayatın her alanında olduğu gibi köy odalarını da istila etti. Evim diye sahip çıkılan köy odalarının anahtarı zamanın seline kapılıp gitti. Betonarme köy odaları ancak bir cenaze olduğunda kapısı açılan yerler hâline geldi. Geride köy odası için söylenen özlem dolu dizeler kaldı:

“Yıkıldı duvarlar, virane oldu
Kurudu gülleri, ayrıklar doldu
Örf, âdet, gelenek ne hâle geldi
Çok özledim seni, duy köy odası...”

Abdullah Ayata’dan “EFSANELER VE KAHRAMANLARI” adlı YouTube kanalına desteklerinizi bekleriz.

Yazar ve şairlerimizin eserlerinin, yayın organımız Çıngı dergisinin tanıtımının yapıldığı, genç şairlerimize ve yazarlarımıza tavsiyelere bulunduğu kanalımız yayınına devam etmektedir.

<https://www.youtube.com/@abdullahayata5582>

ÇINGİ DERGİSİ

İTİRAZIM VAR

Fırıldak olarak ülkemi geren
Hainin çapına itirazım var
Haksızı kayırıp haklıyı yeren
Zalimin copuna itirazım var

Garipleri ısıtmayan gocuğa
Her lafa maydanoz olan gıcığa
Kendisini adam sanan cacığa
Sirkenin küpüne itirazım var

Yalan dolan ile halkı kandıran
Fukaranın ocağını söndüren
Dokuz köyü bir eşeğe bindiren
Deyyusun tipine itirazım var

Her kim varsa yanlış yolun yolcusu
Hiç fark etmez sağcısı ve solcusu
İş adamı esnafı futbolcusu
Ayırmam topuna itirazım var

Haramlarla şişirilen göbeğin
Ardımdan hırlayan itin köpeğin
Yağcılıkla ömrü geçen şebeğin
Soyuna sopuna itirazım var

Eğer cevap bulamazsam soruma
Vallahi billahi gider zoruma
Dertlerime em olmayan serum
Doktorun hapına itirazım var

Etrafını sarmış bunca serseri
Bilmiyorum bunlar kimin eseri
Ey BERBATİ unut gitsin kederi
Örtülen kapına itirazım var

Yusuf DOĞDU (BERBATİ)

SANATIN BADEM GÖZLÜLERİ

Ali Rıza NAVRUZ

Bir sanatçı için en can sıkıcı durum nedir bilir misiniz? Her halde öldükten sonra badem gözlü olmaları. Ölmeden önce kör idiler demek istemiyorum yanlış anlaşılmasın konu. Yani bir sanatçının hayatta iken değer görmemesi, ürettiklerinin ise yeterince kaa- le alınmamasıdır. Böyle sanatçılar hayatta iken ne ekonomik açıdan rahat olurlar, ne de takdir edilip mutlu bir hayat yaşarlar sanat konusunda. Ancak öldükten sonra başlarız ağıt yakmaya: Gözleri mezara nasıl sığacak diye...

Hayatta iken neden değerleri bilinmemiştir bu sanatçıların sizce? Bence bir kısmı, sistemin istediği şeyleri üretmedikleri için göz ardı edilmişlerdir.

Hatta sistem dışı kişilik olarak kabul görüp zindanlara atılmışlardır. Bir kısmı ise bohem bir hayat tarzını seçmiş kendisine, bu yüzden göz önünde olmamışlardır. Bu son yüzyılımızda sanatçılara bence daha az haksızlık yapılıyor gibi. Eski çağlarda bu durum daha bir hazin haldi sanki.

Bu günkü ayrıksı dünya düzeninde değeri çok geç keşfedilen ya da hiç keşfedilmemiş olan onlarca sanatçı vardır dünyamızda. Bunun nedeni; yobazlık mıdır acaba? diyorum. Kendi soruma verdiğim cevap bir miktar şeklinde oluyor. Peki; yeni şeylere kapalı olmak mıdır? Yine cevabım bir miktar oluyor. Burada en büyük pay sanırım ki artan nüfusla birlikte çok sesli bir ortamın doğmuş bulunmasıdır.

Yine de sanat biçimi her ne olursa olsun, sanatçı eğer ki iyi ise, özgün ve de farklıysa çok geçmeden keşfedilebiliyor az da olsa...

Yazıma badem gözlü başlığını ne maksatla mı attım? Kimdir mi bu badem gözlüler. İşte yukarda sözünü ettiğim hayattayken çok

geç keşfedilmiş, yahut hiç keşfedilmeden, değer görmeden göçen sanatçılardır. Nedense öldükten sonra anılır bunlar, öldükten sonra heykelleri dikilir, öldükten sonra eserleri kapış kapış edilir... Konuyla ilgili örnek kıyamet gibi hem Dünya edebiyatında hem de Türk edebiyatında. Mesela: Vincent Van Gogh: Bu Hollandalı ressamı bizler kulaksız olduğunu biliriz, kulağını kesip sevgilisine armağan ettiğini biliriz, deli olarak gördüğümüz olmuştur. Hayata gözlerini yumduğunda sadece bir tek tablosunun abisi tarafından alındığını biliriz. Başka da yok! Şimdilerde ise milyarlarca liralara zor alınıyor tabloları. Büyük Alman düşünürü ve filozofu Friedrich Nietzsche bu gazaba uğrayanlardan birisidir. Beni ancak 21. yüzyılda anılar diye bir kehanette bulunmuş, kehaneti de doğru çıkmış ve o değer bu yüzyılda verilmiştir ona... Şu Çek Cumhuriyeti'nin içe dönük roman ve hikâye yazarı Franz Kafka'ya ne demeli? Kendisi hayattayken sadece bir tek kitabını yayınlatabilmiştir. Arkadaşı Max Brood, iyi ki de onun yayınlanmamış eserlerini saklamış da bu gün gereken değeri bulmuştur. Ya Charles Bukowski...

Romancı, öykü yazarı ve şairdir kendisi. Hayatının özellikle kırk yıla yakını açlık ve sefaletle geçirmiştir. Hayatının son yıllarında artan üzüntü günümüze artarak gelmiştir. 1756 yılında doğan bir müzik dâhisi var. Onun adı; Mozart... O da hakkı yenen badem gözlülerden birisidir. O da yaşarken yeterince değer kazanamamıştır!

Konuyla ilgili Türkiyemizden pek çok örnekler de verebilirdim ama şimdi herkes bir yana çeker, her kafadan bir ses gelir. Zaten sizler az çok bilirsiniz bu değerlerimizi ki...

'Sanatın Badem Gözlüleri'ne rahmet!..

OTUZ AĞUSTOS DESTANI

Bir asır önce bugün
Süngümüzle çözüldü
Kör kötürüm bir düğüm...

Düşmanın
Göz çanağı çatlamış, alını leke, eli kir
Kin ile kibir dolu sinsî fikirleri bir.
Karaçalınmış kara
Kaderleri kadar yüzleri hem kalpleri
Tunç kesilmiş kapkara...

9 Eylül'e kadar
Vicdanları içdiş mensesinde
Menteşe gibi kalmış
Masum nice çocuklar
Çiğ çiğ davranışlar ile
Pişkin bakışlar arasında
Sakız gibi çiğnenmiş
Yaşlılar, hastalar, yüklü kadınlar bile...

Acıları dinmeli her mazlumun, pişmanın.
Karanlık fikirleri bağrımıza dayalı
Kızıl hançerler gibi
Kırılıp sönmelidir her vicdansız düşmanın.

20 Temmuz akşamı
Yabancı misyonlara
"Çay partisi" diyorlar,
Kemal, Çakmak, İnönü ve Konyar
Gecenin bir yarısı, gizlice
Cepheye geliyor, baş başa veriyorlar.
Güneş ufuktan doğmadan daha
Son gecenin son umudu şafağa
Tarih yazıp altını
Tanla imzalıyorlar...

Yaklaşık yarım milyon insan
Yarıdan çok fazlası sanki birer canavar.
Silahları son model

Can götürür, kan savar...
Birazdan
Boğaz boğaza, gırtlak gırtlığa
Can çekeceklerini bilmiyorlar.
Üstünlük
Çanakkale'deki asırlık destan gibi
Nicelikten çok, her açıdan
Nitelik denen iman ile
Güneş gibi doğacak,
Tarih, özgürlüğe doycak...

Zaferi
Piyademin süngüsü,
Süvarimin öngörüsü kazanacaktı elbet.
Tarih boyu hep böyle
At, pusat, yurt ile kurt birliği
Kurmakta hem korumakta dirliği.
Bugün de
Atıyla kıtaları yurt kılan
Türk'ün yılmaz ordusu
Kıvrak manevralarla kurup sağlam bir pus
Kesecektir kulağı ve kuyruğu
"Batıl isteyü haktan" ayrılanların
Çabuk ısınır suyu.
Sarmalıdır düşmanı İzmir- Afyon arası
İtibatsız kalmaları korkusu.

26 Ağustos gecesi ağustosböcekleri Kesmiş
nefeslerini
Mustafa Kemal'i dinliyordu.
Birden tufan koptu, titriyordu yer yerinden
Gökler parça parça dökülüyor
Kuruyan durgun dereler gibi erleri
Mermiler yağmur gibi sele çeviriyordu.
Nuh'un gemisi diye yelken açmak üzere
Bulut pervaneleri rüzgâr deviriyordu.
Kurtuluş ümidimiz derin mi derin
Cana geliyordu çıkmak çıkmak
Göz feneri Gâzi'lerin, erlerin...

Nazım çizmişti ya bu tabloyu
Dize dize,
Yer etti gönlümüzde:
"Dağlarda tek tek ateşler yanıyordu.
Ve yıldızlar öyle ısıltılı, öyle ferahtılar ki şayak
kalpaklı adam nasıl ve ne zaman geleceğini
bilmeden güzel, rahat günlere inanıyordu
ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin
yanında, birdenbire beş adım sağında onu
gördü.

Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu. Paşalar: "Üç" dediler.
Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.
Yürüdü uçurumun başına kadar, eğildi, durdu.
Bıraksalar ince, uzun bacakları üstünde yaylanarak ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak Kocatepe'den Afyon Ovası'na atlayacaktı."

Sis perde gerdi bir saat kadar
Topçu ateşimize
Şafak söküldü nihayet, top seslerimizle
Yarım saat boyunca
Dövdük düşman mevzilerini uzaktan
Sonra tuzaktan kurtulan aslanlar gibi
Fırladık mevzilere
Allah! Allah! Nidalarıyla
Tınaztepe, Belentepe,
Kalecik bir anda geçti ele...

Süvarimiz sıkıyordu geri bölgelerinden
Nefes borusunu düşmanın
İki ateş arasında çaresiz,
Çil yavrusu gibi gafiller
İhanetin bedelini
Çok ama çooooook ağır ödediler...

27 Ağustos 1922 günü Afyon
Ayyıldız'a büründü
Sokaklar bayram yerine
Kucaklaşmalar, gözyaşları,
Sevinç çığlıklarına döndü.
Özgürlük meşalesi
Kale burçlarından göründü...
Kaçtıkça kovaladık,
Kovdukça, ovaladık tene yapışmış kir gibi
Cana batmış bu zehirli çivi
Bir hamlede çıkardık.

30 Ağustos günü Kütahya'dan kaçtılar.
Dört koca gün, dört uzun geceden sonra
Büyük Taarruz,
Dumlupınar Meydan Muharebesi
Başkumandan'ın kesin zaferiyle şahlandı.
Sekiz binden fazla kişi kayıpla düşman
Ezelî dersini ezile ezile alabilmişti...
General Nikolas Trikupis

Ordu komutanı sabık
Uşak'ta
Binlerce neferiyle esir olabilmmişti artık.

O günden bu güne armağan kaldı
Bir cümlecik hitabı Gazimizin
Koca bir kitap gibi:
"Ordular; ilk hedefiniz Akdeniz'dir; İleri!"

Emir demiri keser ya bizde
Durur mu hiç damarda kaynayan ulu fikir?..
O anda üç koldan coşan her nefer
Bir nehir gibi
Şehir şehir hayat verdi her bedene bire bir:
1 Eylül Uşak, 2'si Eskişehir,
6 Eylül Bilecik, Balıkesir,
7 Eylül Aydın, gözümüz aydın artık
Manisa sekiz, 9 Eylül'de İzmir
Bir bir İstiklal ile yeniden şereflenir...

Bunca kısa sürede, değil savaşarak
Koşarak bile gidilemez bu yerlere.
Minnettarız,
Atatürk'e, bütün bu kahraman erlere...
Yerden göğe
Şükran dolu duygularımız ile
Şanlı bayrağımızı saldıktı sınırsız göklere...

30 Ağustos
Bir zafer değil sadece
O bir milletin talih günüdür.
Yıllarca süren kurtuluş ümidinin
En son düğümü
Bağımsızlık nişanının
Söz kesimi günüdür...

Kutlu olsun 103. yılı şanımızın
Fedadır bu uğurda
Her damlası kanımızın.

Dumlupınar, Çal Köyü
İlk kez bu gün giydi gelinliğini
Başkumandan Zaferi adıyla
Geçti tarihe o gün
Atasını bağrına bastığı düğün ile:
Gün 30 ağustos, yıl 1924 yine
Meçhul Asker malum hale geliyor
"Millî ruhu canlı tutalım" diye
Bir Anıt yükseliyor göklere
Ölümsüz ve çooooook yüce...

O gün bugündür
Her zamankinden daha büyük şeref
Daha büyük özenle kutluyoruz zaferi.
Tanklar toplanla,
Füzeler gemilerle gönül gönüle
El ele geleceğe
Daha büyük azimlerle
Daha büyük özgüvenle yürüyoruz.

Yaşasın Türk Milleti!
Var olsun Türk devleti!
Unutmasın hiçbir çakıl taş bile
Ölümüne yaşanan bunca anılar ile
Bize armağan kalan
Eşsiz onca nimeti
Bir de
Bu sağlık kadar kutsal
Onur veren devlete
Kimseler yan bakmasın.
Hiçbir yurttaş gönlüne
En zor zamanda bile
Kirli niyet akmasın!..

Ali TAŞTEKİN

BİR TÜRLÜ

Kadir Mevla'm öyle bir dert verdin ki
Çektim çektim, bitemedi bir türlü
Kaderime, öyle bir sert girdin ki
Tutam dedim, tutamadım bir türlü

Gece olur, uykularım bölünür
Şafak söker, gün ışığı görünür
Deli gönül, sokaklarda sürünür
Yatam dedim, yatamadım bir türlü

Bağrım yanar, ateşlerde kül olur
Bu Divane, sana köle kul olur
Dualarım, göğe doğru yol olur
Atam dedim, atamadım bir türlü

İstemiyor, kimse böyle kaderi
Yeryüzünde, yokmuş bunun ederi
Yürekleri yakmış aşkın kederi
Satam dedim, satamadım bir türlü

Meryem IRKILATA

RÜYAMA SEN GELDİN

Bazen küstük senle bazen barışık
Dün gece rüyama yine sen geldin
Bu günlerde kafam karma karışık
Dün gece rüyama yine sen geldi

Güzellik mi güzel gerek yok met e
Yandım dedim, dedi yan tüte tüte
Arzular geçmedi hayalden öte
Dün gece rüyama yine sen geldin

Bazı gün coşarak bazı sızarak
Bazen sükûnetle bazı kızarak
Davet etmedim ki mektup yazarak
Dün gece rüyama yine sen geldin

Vurarak döşümü yaralı koydum
Adını dağların maralı koydum
Kapıyı hafifçe aralı koydum
Dün gece rüyama yine sen geldin

Gönlümde yerin var bugünde dünde
Kimin ruhu duydu aşka küstün de
Beyazlar içinde bir at üstünde
Dün gece rüyamda yine sen geldin

Libas biçiminde dar kesim gibi
Dağda yankılanan gür sesim gibi
Ressamın çizdiği "Nü" resim gibi
Dün gece rüyama yine sen geldin

Hamza EROĞLU

HALİDE NUSRET ZORLUTUNA

Abdullah SATOĞLU

Türk Edebiyatının en asil ve en zarif kadın şairlerinden biri olan ve sağlığında “Ümmül Muharrirat” ünvanını kazanan, muhterem Halide Nusret Zorlutuna’nın, Edebiyat tarihimizdeki yeri ve büyüklüğü; ne şairliğinden, ne de romancılığından dolayıdır. Aslında onun en üstün vasıf ve meziyeti; Tanzimat’ın ortaya çıkardığı, kendi tarih ve kültürünü, âdet ve geleneklerini benimsemeyen, eski değer ve büyüklerini tanımayan, taklitçilik ve körü körüne batıcılığı “ilericilik” sayan, “acaip aydın tipi”nin türediği bir dönemde, milliyetçi ve memleketseler duygularından kaynaklanmaktadır. O, mazisinden aldığı bu gurur ve gücü, şu mısralarla perçinlemektedir:

*Bütün budur değil mi, budur bizim mazimiz
Ne bir çirkin manzara, ne fena bir hâtıra...
Yalnız yüreğimizde derinleşen bir yara.*

1924 yılından itibaren öğretmenliğe başlayarak, yurdun birçok liselerinde Edebiyat Öğretmenliği yapan Zorlutuna, ilk yazılarını, mütareke yıllarında yayınlamış, o sıralarda iyice gelişmiş bulunan “Millî Edebiyat” cereyanına kolayca intibak edebilmiştir.

Onun diğer bir özellik ve üstün vasfı da, gerek şiirlerinde, gerekse nesirlerinde konuşulan güzel Türkçeyi, ustaca kullanması ve şiirlerinde milli veznimiz olan heceyi tercih etmiş bulunmasıdır.

1914’ten sonra hece vezniyle Milli Edebiyat cereyanı hareketlerinin, Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Celâl Sahir, Orhan Seyfi, Faruk Nafiz, Ali Mümtaz ve Necmeddin Halil gibi en önde gelen şairleri arasında, genç Halide Nusret’i de görüyoruz.

Henüz 18 yaşında iken yazdığı:
Sessiz tesellilerin ne kadar ruha yakın

*Ne olur, sen beni sev! Senin temiz suların
Bu ümitsiz kalbime bir parça neşe versin!*

*Yahut bir akşamüstü atlayım koynuna
Ve hiç ayrılmayalım... Razi mısın sen bana?
Ne dersin mavi deniz, geleyim mi ne dersin?*
şeklindeki üstün sanat değeri ve derin mana yüklü mısraları, onun kısa zamanda, sanat çevrelerinde tanınmasına imkan sağlıyordu.

O, önceleri şiiri kendisine meşgale edinmiş fakat sonradan duygu ve düşüncelerini ifade için şiiri büyük bir ustalıkla kullanmıştır. Değerli Edebiyat Tarihçisi Nihad Sami Banarlı’nın teşhis ve tesbitiyle diyebiliriz ki:

“Halide Nusret, hisli ve şefkatli bir genç kız ruhuyla ve kısmen mistik temayüllerle terennüm ettiği ilk şiirlerinden, Türk saz şiiri tesiriyle veya gittikçe olgunlaşan, bir hayatın çeşitli tahassüsleriyle söylediği en son şiirlerine kadar, Türk şiirine temiz bir Türk dili, samimi ve lirik manzumeler kazandırmış bir san’at-kârdır.”

Prof. Kenan Akyüz’e göre de: “Romanlarında kadın psikolojisini çok iyi tahlil edebilen sanatkârın şiirlerinde ince bir melâl ve zaman zaman romantikleşen güzel bir lirizm hâkimdir.”

Sayın Adile Ayda Hanımefendinin belirttiği gibi:

*Rabbim, bu an uğruna kül ederim varımı
Yükselterek katına yanan dudaklarımı
Bir damla rahmetini emebilirsem eğer
Ayağımın altından çekilse... çökse bu yer
Nurunla aydınlanan boşluklarda ben yine
Uyarak tabiatın ezeli ahengine
Dönsem, çırpınsam, yansam adını ana ana
Ve böyle yana yana erişebilsem sana!*

mısralarını yazan şair, sadece bir ince şair

değil, büyük şairdir. Türk Edebiyatının, Türk şiirinin zirve adlarından biridir.

1945 yılında, Sarıkamış-Kars yolunda, bir tepe üstünde nöbet bekleyen bir Türk Askeri'nin, eşsiz abide gibi ufukları gözetleyen vakur hali karşısında, tepeden tırnağa heyecan kesilip:

*Köyde düşünceli, cenklerde şensin
Yerlerde, göklerde, kalblerde sensin
Bir baştan bir başa tarihim sensin
Ah arslan Mehmedim! Arslan Mehmedim!*

Destanını bir gırpıda terennüm edecek kadar usta ve kudretli bir şairdir.

1950'de yayınlanan kitabına isim olarak verdiği "Yurdumun Dört Bucağı"ndan şiirindeki:

*"Sevinci çiçek açmış, dertleri kor içimde
Yurdumun dört bucağı sarmaşıyor içimde"* mısralarıyla, Anadolu'yu öyle bir bağrına basıyor ve içine sindiriyordu ki...

Şair Şüküfe Nihal'le tanışmasını anlatırken diyordu ki: "1930 yılında da Ankara'da çok güzel günler geçirdik. O yaz Ankara'da Türkçe-Edebiyat öğretmenleri kongresi vardı. Cebeci'deki Konservatuarda kalıyorduk. Hep şair arkadaşlar, özellikle Ahmet Kutsi ile Behçet Kemal merhumlar yanımızdan ayrılmak istemezlerdi. Ve zannederim, kıymetli şair Ahmet Kutsi de Nihale bir miktar tutkundu.

Konservatur'ın yakınından bir ince su geçirdi. İç avluda da bir güzel havuz vardı. İkimiz de bu dereyi ve bu havuzu çok severdik. Nihal'in yazdığı zaman pek çok sevilmiş övülmüş olan "su" şiirinde bu güzel suların etkisi, ilhamı vardır:

*O su bir sır gibi mırıldanırdı
Koynunda bir sarı ay yıkanırdı
Bizi Leyla ile Mecnun sanırdı.
Akşam gölgesinde çağılayan o su."*

Buradan da anlaşılıyor ki Halide Nusret, yıllarca sonra yazdığı:

*Uzaklarda bir su çağlar
Çağlar dumanlı dumanlı
Gözümde hep eski çağlar
Çağlar dumanlı dumanlı.
Mısralarında, belki de o tatlı hatıralarını dile getirmek istemiştir.
Ben, onu ilk olarak 1957 yılının, tatlı bir ba-*

har gününde tanımıştım. O yılın 18 Mayıs günü Kayseri-Orduevi'nde düzenlediğimiz muhteşem "Edebiyat Matinası" için, Arif Nihat Asya, Osman Atilla, Mehmet Çakırtaş, Ahmet Tufan Şentürk ve Hüseyin Çolak Yurdabak gibi seçkin şairlerimizle birlikte, kendisini de Kayseri'ye davet etmiştik. Teklifimizi engin bir tevazu ile kabul etmiş, öteden beri Kayseri'ye karşı bir sempati ve özlem duyduğunu belirtmişti. Edebiyat Gecesinde, Erciyes için yazdığı:

*Önce uzak ufukta bir beyaz çizgi vardı
Sonra yaşlı gecenin beti-benzi ağardı...*

*Etrafını sarmıştı tepeler ordu ordu
Hepsi de baş eğmişti seni selâmlıyordu.*

*Damarında çağlarken yurdumun asil kanı
Ey bu sıra dağların ak yeleli arslanı*

*Ben de bin selam verdim toprağına taşma
Gözümün ışığından çelenk ördüm başına...*

Şiirini büyük bir heyecanla okuduğu zaman, salonu dolduran dinleyiciler, emsalsiz bir tezahüratla alkış tufanına tutmuşlardı.

Türk Edebiyatına kazandırdığı (Git Bahar), (Gel Bahar) gibi meşhur şiirlerine (Bir Başka Bahar)ı da ekleyen ve 10 Haziran 1984 günü aramızdan ayrılan Zorlutuna:

*Tatsız bir dünya bu, yokuşlar bitmiş
Bir baş döndürücü iniş, hep iniş...
İçimde bir garip hal, bir yitiriş
Bu bahar başka bahar, besbelli...*

Mısralarını terennüm ederken, artık tadı-tuzu kalmayan bu dünyadan, baş döndürücü bir inişle uzaklaşıp sonsuz aydınlıklara, bir bahar günü göç edeceğini acaba biliyor muydu?

Allah'ın ebedi vuslat ve rahmetine ermenin özlemini duyduğu yıllarda, müşfik bir anne gibi "ecel"i davet eden şiirindeki şu imana ve gönlünden taşan duyguların yüceliğine bakınız:

*Müşfik bir anne gibi, seven bir eş gibi gel
Karanlığın üstüne doğan güneş gibi gel;
Al beni, götür beni sonsuz aydınlıklara!
Yara bende, çile bende
Söylemeyin bilmesin yâr*

SÖYLEMEYİN

Kan çekilir âşık tende
Söylemeyin gelmesin yâr

Perişanım, yıkılmışım
Aşk odunda yakılmışım
Leyla diye takılmışım
Söylemeyin gülmesin yâr

Resmin çizdim öpe öpe
İhanettir atsam çöpe
Sakladığım inci küpe
Söylemeyin almasın yâr

Adın oydum kaya inler
Al renkleri sızan kanlar
O motifi hemen anlar
Söylemeyin silmesin yâr

İnadını kırar belki
Geldiğinde arar belki
Mezarımı sorar belki
Söylemeyin bulmasın yâr

Resul KARAHAN

SİTEM

Hislerim titriyor aşk ayazında.
Bir iklim mağduru beden gibiyim.
Ayrılık vururken dert avazında,
Eceli bekleyen kefen gibiyim.

Neşem darmadağın, acım planlı.
Umut, dilimdeki ahla nişanlı.
Hayal deryasında başım dumanlı.
Yönünü şaşırın dümen gibiyim.

Şarkılar söylerken gitti ahengim.
Hüzünlerden yana olmadı dengim.
Sancılar içinde sararmış rengim.
Toprağı kurumuş çimen gibiyim.

Bozulmuş düzenin yok adaleti.
Bin sitem etsem de nerde kıymeti?
Sanki ben kopardım tüm kıyameti!..
Kötü gidişata neden gibiyim.

Hayatın benimle var bi' inadı.
Zaten hatrımında doldu miadı.
Her yudumda kaçtı ağzımın tadı.
Kahvesi acıyan Yemen gibiyim.

İbrahim Halil MANTIOĞLU

BİR HAYALİN ARDINDAN-7

Mehmet CONAĞASI

Türkistan'da, Özbekistan'da gezmeye devam ediyoruz...

Urgenç'ten sonra Hiva'dayız. Hiva şehri Karakum çölü merkezinde, Amuderya'nın sol kıyısında Buhara şehrinden 450 km uzaklıkta yerleşen şehir.

Zaten Kızilkum Çölünden sonra bu bölgeye hayat veren Amuderya Nehri'nin suyudur. Hiva' da kaleye yakın bir yerde orada çok bol olan minik Chevrolet kiralayarak hem zamandan tasarruf etmek hem şoför kardeşimiz mihmandarlığından yararlanmak istedik. Şoförümüz daha önceleri. Kendisi Türk şirketlerinde çalıştığı için Türkiye Türkçesini de çok iyi konuşuyordu. Bizi önce mutlaka görülmesi gereken olmaz pazar yerlerine götürdü. Kalenin içinde gezdirdi. Burada yüksek katlı binaları görmek zor. Burada kerpiç inşaat malzemeleri çok önemli. Geçmiş zamanda Kayseri'de de eski evler samanla karıştırılmış kerpiçle sıvanırdı. Kalede toprak renginde yine kerpiçten yapılmış sanki yağmur yağsa eriyecek hissi veren bir yapı şeklinde.

Aslında Hiva'dan yakınındaki Karakalpakistan'a gitmek vardı ama vaktimiz müsait değildi. Özbekistan müziği ritmik olarak çok güzel. İnsan ister istemez kendinden, geçmişinden bir şeyler buluyor. Arabada sürekli dinliyoruz. Kalenin içinde gezerken hediyeleşme eşya satan iş yerlerinin birinden de çok güzel bir Özbek müziği sesi geliyordu. Oraya yöneldim ve yakından dinlerken bir anda üç abla perdah oldu, Beni aralarına alıp oynadılar haliyle ben de onlarla birlikte onlarla birlikte içimden gelerek oynamaya çalıştım. Sonrada kendi makinalarıyla birlikte fotoğraf çekindik.

Bölgede kadınlar doğrudan çalışma hayatının içinde. Hatta galiba bazı işleri mesela; lokantada garsonluk gibi işlerin erkekler tarafından yapılması ayıp sayılıyor. Bu sebepten erkek garsonlara rastlamadık. Pazarlarda satıcılar tamamen kadınlardan oluşmakta. Daha öncede belirtmiş olabiliriz bölgede kadınlar ve kızlar yol kenarlarında bekleyerek herhangi bir arabaya otostop işareti yapıyor ve o yöne giden araba kendisini güvenli bir şekilde alıp götürüyor. Kimsenin hiçbir korku ve endişesi olmuyor. Sanki çalışma hayatında gözüktüğü kadar ile kadınlar ve kızlar daha göz önündeler.

Bölgede karayolları maalesef henüz gelişmemiş. Özellikle Taşkent ile Hiva- Urgenç arasındaki yol çok bozuk. Bu otobüsler nasıl dayanıyor merak ediyorum. Ayrıca yol boyunca bizdeki gibi mükemmel yol boyu tesisleri bulmak mümkün değil. Türki 'yenin 70 sene önceki hali gözümüzün önünde canlanıyor. Yollarda birkaç barakadan ibaret konaklama yerleri, iptidai lokantalar yemek yeme yerleri mevcut.

Yaklaşık 12 saat yolculuk ederek Taşkent'e geldik oradan küçük bir otomobil kiralayarak Fergan' a bölgesine gitmek üzere yola koyulduk. Bu defa Özbekistan' ın en batısından en doğusuna gidiyoruz. Arabamızda 2-3 kişilik yer var. Bende Türkiye' den alışkınlığım yolda kalanı bırakmam, tipine ve eşkâline bakarak arabama alırım. Özbekistan'da da öyle yaptım. Arabam boşaldıkça yolda kalanları aldım. Tabi inerken para vermek istiyorlar kabul etmemiz mümkün değil. Yolda Berna kardeşimizi, Çaroz kızımızı (Çaroz bir üzüm cinsi imiş) ve Cennet teyzemizi aracımı-

za alarak gidecekleri yerlere bıraktık. Onların dualarını aldık, yol boyunca da sohbet ettik. Arabamıza misafir almanın avantajı çok fazla. Onlarla konuşmaya anlaşılmaya çalışıyoruz, sohbet ediyor ve bilgiler alıyoruz ve bize mihmandarlık ediyorlar.

Burada paraya pul, köylere de kışlak diyorlar. Bizde Türkiye de; "param pulum yok" demez miyiz? Çaroz kızımızın ablası bir Türk'le evlenmiş ve Türkiye' de yaşıyormuş. Cennet teyzede dağda yaşıyormuş.

Taşkent'ten ayrıldıktan sonra köylerin içinden ve köylere yakın yerlerden geçerken ablalar teyzeler tezgâh üzerine yapılmış tekerlekli basit kerpiç ocaklarda gözleme cinsi şeyler yapıp çay, ayran, gazlı içeceklerle satıyorlardı. Bizde bir ablanın tezgâhında durduk ve daha önce satın aldığımız "çimçi" ile gözleme yedik. Çimçi; bizdeki turşunun buradaki ismi.

Yolda mola verdiğimiz yerde bir su içtim ki şeker mi şeker. Şişeye de doldurup arabaya koydum. Arabamıza aldığımız ablalarla giderken karşıımızdaki dağın ismini sordum Baba Dağı dediler. Sağ tarafımızdaki dağın ismini sordum. Kuramaz dediler. Malum Kayseri'de TV vericisinin olduğu dağın adı Kuramaz Dağıdır. Ayrıca Denizli ve Fethiye' de Baba Dağı var.

İstikametimiz Fergana Vadisi. Fergana Vadisi sık sık yaşanan su çatışmalarıyla sebebiyle haberlere konu oluyor. Burası Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın sınırlarının kesiştiği yer. Etrafı hilal şeklinde dağlarla çevrili suyun bol olduğu bir tarım arazisi. Vadi deyince bizim aklımıza birbirine yakın iki dağ arasındaki derin hat akla gelir. Hâlbuki burada dağların birbirine mesafesi 100 – 150 km. Taşkent' ten uzaklaştıktan sonra uzunca bir müddet dağların arasından gittik sonra vadi sona erdi, öyle bir tırmanmaya başladık ki vadi tabanından dağın zirvesine çıktık derken çıkmamışız birde tünelden geçtik. Buradaki sarp yollardan bir araba yuvarlansa maazalalh olacakları düşünmek bile istemiyorum.

Daha önce Özbekistan'ın Semerkant şehrinde Tacikistan'ın başkenti Duşanbe şehrine Pence kent üzerinden geçerken yine böyle bir vadi vardı. Ani bir tırmanış, tünel ve uzun bir inişe şahit olmuştum. Hatta bir ara zihnim bulandı. Aynı yolda mıyız diye ama değildi. Hem orada hem bura aynı sıradağ silsilesini geçiyorduk. Tabii bu çıkışın birde Fergana Vadisine doğru inişi vardı. Fireni patlayan araçlar için 5-6 tane kaçış rampası yapmışlar. Fergana vadisi ne inişimizde 20-25 dakika sürdü. Türkiye' de karlı havalarda yollara tuz döküyoruz. Orada da anlaşılan kum döküyorlar ki yol boyunca sağda solda kum yığınları vardı. Ayrıca yol kenarlarında çamurlu arabaları yıkayan ve jeneratörle çalışan oto yıkamacı vardı. Suyu da araçların üzerlerindeki depolardan alıyorlardı. Dağın zirvesinden inişte Fergana Vadisini maalesef doyasıya göremedim. Zira hava sisli ve puslu idi. Bölge çok sulak bir bölge olduğu için belki de buharlaşma çok fazla idi. Malum olduğu üzere Siri Derya nehri buran geçiyor. Bizdeki Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin karşılığı olan Seyhun ve Ceyhun nehirleri.

Fergana bölgesine indiğimizde hava kararmıştı. Fergana; iklimi, kara iklimi özellikleri gösterir; yaz-kış arasında aşırı sıcaklık farkları görülür. Tarım, özellikle pamuk, sebzecilik ve hayvancılık, et üretimi en önemli gelir kaynağıdır. Özbek el sanatları gelişmiştir, özellikle de çömlekçilik alanında önemli bir merkezdir. Fergana bölgesi Türkistan'ın en yoğun nüfuslu yerlerinden biridir. Nüfus 3 milyon kadardır. Fergana bölgesi, Özbekistan'ın en güzel ve en zengin yerlerinden biridir. Pemir - Alay ve Tanrı Dağları dağ sistemlerinin ortasındaki Fergana Vadisi'nde yer almaktadır..

Burası "Kadim Uygarlıkların Beşiği" olarak adlandırılıyor. Fergana vadisi, 23 bin km. kare yüzölçümü, 300 km. boyu ve 70 km. genişliğindedir. Fergana bölgesinde 1989 yılında Stalin' in 1944 yılında sürgüne gönderdiği Ahıska Türkleri ile Özbek istan Türkleri arasında da büyük çatışmalar yaşanmış ve Ahıska Türklerinden çok sayıda ölen olmuş ve Ahıska Türkleri 45 yıl sonra ikinci bir göç vakasını yaşamışlardır.

Fergana bölgesinde Kokand yerleşim yerine ulaştık. Hemen bir kebabçı bularak bizim şiş kebab dediğimiz şaşlık yedik. Daha sonra da kebabçı arkadaşların yardımı ile bir pansiyon bularak dinlenmeye çekildik. Lokanta da yan masada yemek yiyen ve adres sordüğümüz Özbek kardeşlerimizden biri arabamıza binerek bizi gideceğimiz yere götürdü, kendisini geri bırakma ve taksi ile gönderme isteğimizi kabul etmedi.

Kaldığımız pansiyonda yan odada Uluğ Bey isminde bir Özbek kardeşimiz vardı. Hollanda’ da çalışıyormuş, bizi zorla yemeğe davet etti, Kaymak ve nohut yahnisi ikram etti. Galiba burada yoğurda kaymak diyorlar. Uluğ Bey kardeşimizin kızlarının ismi Ayşe ve Saliha idi.

Urgenç’ te bizi evinde misafir eden Abdulresul kardeşimizin de 3 kızı vardı. Onların isimleri ise Zübeyde, Zeynep ve Saliha idi. Kokand galiba geçmiş zaman da bu bölgenin başkenti imiş. Çünkü daha sonra gezdiğimiz şatafatlı saray buna işaret ediyordu.

Kokand’da yüksek binalar görmek mümkün değil. Dolayısıyla burada şehirlerin ne kadar büyük olduğunu kestirebilmemiz çok zor.

Kokand’da gerek Türkiye’ den gerekse Kayseri’den bazı firmaların bayiliklerini gördük. Tabii memleketimizden çok uzak yerlerde Türkiye’ ye ait bir şeyler görmek insanı mutlu ediyor. Vietnam seyahatimde de başkenti Phnonpen den Tayland’ın başkenti Bangkok’a seyahat ederken hava alanında THY uçağı görmüş ve müthiş heyecanlanmıştım.

Fergana bölgesinde araç kullanırken en büyük sıkıntı trafik işaretlerinin yetersiz olması ve yollarında karışıklığa sebep oluyor.. Yerleşim yerleri arasındaki yollar sanki mahalle arasında gidiyormuş gibi keskin dönüşler var. Bu sebeple sık sık sormak mecburiyetinde kalıyoruz.

Ertesi gün Kokand’daki çoğunluğu eski yönetimlerin sarayları olan tarihi yerleri gezdikten sonra Fergana istikametine doğru yola çıktık.

Galiba Kokand’da idi, bir büyük binanın önündeki büyük tabelada masa, sandalye bulunan salon fotoğrafının üzerinde şu yazı vardı. “Tantanalar Sarayı” Biraz sonra işi manasını çözdük. Düğün salonu demek istemişler.

Bu Fergana bölgesi hakikaten tarım için önemli bir yer. Geniş tarım toprakları, büyük tarlalar, üzüm bahçeleri, su kanalları ver ve su var. Hatta burada bir yerleşim yeri var. İsmi Altı Arık. Yani bizim Türkiye’ de Altı Ark dediğimiz şey. Altı yerden gelen kanallar burada birleşiyormuş. Buraya su Kırkızistan’dan Aksu nehrinden geliyormuş. Yanlış hatırlamıyorsam. Yol boyunca sağda solda üzüm bağları vardı.

Burada yerde hiçbir üzüm çubuğu göremezsiniz. Çubukları yerden 2 metre yükseğe kaldırmışlar, altından rahatça gezilebiliyor. Çubukların sadece kökleri gözükyor.

Bizim orada bulduğumuz ocak ayında bu bahçeler adeta pirinç tarlası gibi sular altında idi. Yolda üzüm satan bir Özbek kardeşimizden de nasıl muhafaza ettilerse kütür kütür, lezzeti şahane hiç bozulmamış parmak üzümüne benzer ak üzüm aldık.

Genel olarak Özbekistan insanı çalışkan, hareketli, cana yakın, esnaf, üretici ve dürüst bir yapıya sahip. Konuşmaya başlamadan karşılıklı selamünaleyküm demeden konuşmuyorlar. Türkistan’daki diğer bölgelere göre İslamiyet’e çok bağlı ve muhafazakâr bir yapıya sahip. Başlı örtülü kadınların ve kızların sayısı da çok fazla.

Birçok Özbek, Kazakistan’da pazarcılıkla uğraşiyor. Burada inşaat malzemeleri satan yerlere “Kuruluş malları dükeni” diyorlar. Ete de “gosh” diyorlar. Kasap dükkânlarının üzerinde de gosh merkezi yazıyor.

Yolda sık sık balık merkezi yazan yerlere rastladık. Çoğunlukla sazan ve akbalık vardı. Bizde bir balık merkezinde balık yemek üzere durduk. Ancak balığı çok kavurmuşlar, o güzelim balığın hiç tadını alamadık.

Yukarıda genel olarak Özbekistan insanının canlılığından bahsetmiştik. Fergana bölgesinin insanı ise daha da canlı çalışkan, hareketli, üretici ve esnaf. Daha önceki seyahatlerimde Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'den uçakla Taşkent'e geçerken Özbekistan topraklarının ne kadar verimli olduğunu havadan görmüş idim. Tacikistan'ın ise dağlık, Kazakistan'ın da uçsuz bucaksız steplerden oluştuğuna şahit olmuştum. Benim anlayabildiğim Türkistan da yaşayanların hepsi elbette Türk. Ama sanki onlar belli bir grup insana Türk diyorlar gibi geldi. Gezdiğimiz sarayda da belgeler üzerinde özellikle Türk ismine rastlamıştım.

Kokand'daki sarayı gezerken belgelerde şöyle bir yazıya rastladık. 5 ve 6. Yüzyılda Fergana vadisi Büyük Türk Hanlığı'na dâhil idi ve Fergana Vadisinde yaşayan Türk halkı Özbek ulusunun bir parçası idi. Bu durum vadide bulunan bir kısım Türk yazıtlarıyla da ispatlanmıştır. Buradan da anlaşılıyor ki bölge Türkistan, yaşayanların hepsi Türk sınırları Türkçe konuşulan yerde başlıyor, Türkçe konuşulmayan yerde de bitiyor. Ancak anlayabildiğimiz kadarıyla Özbek, Kırgız, Kazak, Türkmen gibi boyların yanında kendisine Türk denilen bir Türk boyu var.

Burdan sonara Fergana bölgesinin Endüstri merkezi adeta Çin'i olan Andican'a geçeceğiz.

Şimdilik hoşça ve sağlıklıyla kalın.

Kayseri, 06 Temmuz 2025.
Devam edecek...

ŞARKISI BENİM

Bir ömür harcadım devri âleme
Yalancı hayatın örtüsü benim
Sevabı, günahı koydum seleme
Mizanda hesabın tartısı benim

Yeşeren ağaçlar gazele durdu
Bu yollar hem seni hem beni yordu
Derinden bir çığlık duyuluverdi
Kıyının yaralı martısı benim.

Her mevsim yaşadım kışı boranı
Şarmışım sineme candan vuranı
İçersem badenden açar yarımı
Dibinde yılanmış tortusu benim.

Oltayı atıp ta çekme balığı
Sudan çıkmış canın olmaz soluğu
Eski libas ile sefil kılığı
Üstünde yırtılmış pırtısı benim.

Bir zaman vardı ya bizim yârenler
Mevlana, Yunus'a gönül verenler
Menfaat uğruna hatır kıranlar
Beşeri fıtratın artısı benim.

Boynumu büküyor bu sessiz veda
Çekilen acılar bilmem kaç seba
Neyzenim üflüyor içli bir seda
Boşalmış sahnenin şarkısı benim.

Dilsiz 'im soruyor var mı biçare
Her gün açılıyor yeni bir yâre
Mevla'nın gel diye seçtiği yere
Cesareti onun korkusu benim.

İsmet BOZKURT (DİLSİZ KALEM)

ELİM ELİM EPENEK

Fatma ÇETİN KABADAYI

Yol gerçekten uzun muydu yoksa acele ettiğinden mi bir türlü bitmiyordu. Hüseyin'in bir an evvel annesinin yanına ulaşması, elini öpmesi, belki de helalleşmesi lazımdı.

"Hastayım," diye aramıştı. Sesi iyi gelmiyordu. İyice de yaşlanmıştı zaten. Çekmece-sinde tüm hastalıklarının reçetesi de ilacı da bulunurdu.

Otobüsün penceresinden bakarken zihninde hep aynı tekerleme vardı.

"Elim elim epenek,
Elden çıkan topalak,
Topalağın yavrusu..."

O Şehriban'ın en küçük yavrusuydu. Rüzgâr esse annesi ona hemen siper olurdu; güneş çıksa gölge; yağmur yağsa şemsiye... Çocukluğu onun sevgi selinde şımartılma anı-larıyla doluydu. Şehriban Kadın, -tam ununu elemiş eleğini asmışken- bir çocuğunun daha dünyaya geleceğini öğrenmişti. Hüseyin, ağabeyinden sekiz yaş küçüktü. Ablaları ile de hakeza yaş farkı tartışılmazdı.

"Elim elim epenek..."

Tünellerden geçerken cama yansıyan aksine bakıyordu. Önleri dökülmüş açık alnına, üçgen suratına, belirsiz ince dudaklarına. Ve bileğine... Gözlerinden akan yaş kimseler görmeden sol kolunun dirseğine siliveriyordu.

Tünel çıkışı nasıl göründüğünü unutu-yordu ya da unutmak istiyordu. Oysa bir an bile aklından çıkarması mümkün değildi.

Ağaçların, taşıtların yol boyunca nasıl birer birer kaybolduğuna akıl sır erdiremiyordu.

Ömür gibiydi hepsi... Küçükken de bulutların kendileriyle tarlaya geldiğini sanırdı. Anasının yanında, eline verilen küçük çıkını taşıırken kendini nasıl da önemli, değerli ve işe yarar hissedirdi. Oysa diğerlerinin taşı-dığı kazma kürekler, çapalar, un çuvallarına doldurulmuş tarım ilaçları, su dolu toprak testiler daha ağır olmalıydı.

Saatine baktı. İkiye geliyordu. Son iki aydır saatini sol eline takıyordu. Diğerinde ise kalın bir eldiven vardı. Artık parmaklarının olmadığını kimse görmesin istiyordu. Beşini birden kaybetmişti Hüseyin.

Henüz kendisi bile kabullenememişken anasının görmesini istemezdi. Hastalandığı haberini alınca ilk aklına gelen durumu öğ-rendiğinde çok üzüleceği idi. Nasıl bir dikkat-sizlik ki bu makineye kaptırırvermişti beş par-mağını da. Hatanın ne kadarının kendisinde olduğu belirlenmişti. İş güvenliği uzmanları hazırladıkları raporu ve güne ait fotoğrafları mahkemeye sunmuşlar, ödenecek tazminatın belirlenmesi için titiz çalışmışlardı. Fabrika sahibi "geçmiş olsun," derken alnından ve gözlerinden akan yaş eliyle siliyordu o gün.

Cebindeki kararı çıkardı yeniden. Binlerce kez okumuştı belki de son bir ay içinde.

"Bilirkişi raporuna göre kazalının parmaklarının kopmasına neden olan iş kazası-nın vukuunda davalı işveren %80 nispetinde ve kazalı işçi yüzde %20 oranında kusurludur. Davacının parmak kopması nedeniyle iş gö-remezlik maluliyet derecesi SGK Belgelerine göre % 57,30 oranındadır."

Yeniden katlayıp cebine koydu. Zihninde aynı melodi çalıyordu. Güzel sesli kadının, sevgiyle oynattığı o oyunun sözleri.

“Elim elim epenek...”

“Elden çıkan topalak...”

Annesi tek tek tüm parmaklarına dokunarak sayardı. Tekerleme bitince annesinin işaret parmağı hangi parmakta kaldıysa o parmağını içine katlardı Hüseyin. Pek bir mutlu olurdu; en sevdiği oyundu. Yemeklerden, eline tutuşturulan ekmek arası helvadan, ağılda kendi adını verdikleri küçük kuzudan, tarlaya kadar kendisiyle gelen bulutlardan daha çok seviyordu bu oyunu. Kekemeliği bu tekerleme sayesinde açılmıştı belki de. Anası hep bu nedenle onunla çok konuşurdu. Bazen ağaç gölgesinde bazen evde kuzinenin dibinde, bazen sofraya bezinin üzerinde her fırsatta kucagina oturtur, tombul küçük parmaklarını sayardı. O kelimelerin ne anlama geldiğini hiç bilmezdi Hüseyin ama hepsini ezbere bilirdi.

“Yarım saat mola.” dedi muavin.

Gönülsüzce indi. Bir çay içse belki biraz rahatlardı. Hanımı bozuk paralarını sol cebine koymuştu: Molada çay parası verirken zorlanmasın diye, alışana kadar... Gececekti tabi bu üzüntü de. İnsan neyi kabul etmiyordu ki? Başına gelene itiraz edecek gücü mü vardı?

Dua ve gözyaşından başka elinden ne gelirdi? “Sabredesin Hüseyin'im, buna da şükür,” demişti.

Masalardan boş bulduğu, otobüse en yakın olana oturdu. Çay tepsisiyle kıvrak hareketlerle yanına gelen esmer zayıf genç, baş işaretinden anlamış olacak ki iyice acımış çayı önüne bırakıverdi.

Şekeri atmak ve karıştırmakta zorlanmıyordu artık. Sol elini, bundan sonraki yaşamında sağ eli gibi kullanması gerektiğini doktor o vahim gün zaten söylemişti. Doktoru dinliyor ama duyamıyordu. Acısı, üzüntüsü onu alıp götürmüştü. Sakinleştiricilerin haddi hesabı yoktu. Çayını acı hatıraları eşliğinde

yudumlarken etrafındaki kalabalıklara, koşturanlara, insanlara baktı. Nasıl da mutlulardı.

Kıvrık, siyah saçlı küçük kızın annesi: “Haydi, içeriden sana bir oyuncak alalım,” diyordu. Kızının üzerine titrediği bakışlarından belliydi. Elinden sıkıca tutmuştu. Elinden, parmaklarından...

Başını diğer tarafa çevirdi.

“Baba, helâ bu tarafta abdest tazeleyeceksen.” diyordu orta yaşlı adam, babasının koluna sevgiyle girmişti. Sıkıca tutuyordu, elleriyle, parmaklarıyla...

Otobüsün ön camını yıkamaya hazırlanan çizmeli genç “Suyu aç Nizam!” diye bağııyordu. Hortumu “bu benim işim, ekmek param!” der gibi kavramıştı, eliyle parmaklarıyla...

“Elim elim epenek...”

Çayı bitmiş, üç lirayı çay tabağına bırakmıştı. Kalktı, biraz etrafta dolaştı. Sağ bileğini cebine sokup geziyordu. Sanki herkes onun eline bakacak, parmaklarının olmadığını fark edip acıyacaktı. Gizlice birbirlerine bir şeyler fısıldayacaklardı. Hatta “Ne oldu?” diye soracaklardı belki de.

Ya annesi? Annesi fark etmez miydi? Neden eldivenin var diye sormaz mıydı?

Yolculuk yeniden başladığında beyninde aynı cümle yankılanıyordu.

“Elim elim epenek...”

Nihayet Burdur'a gelmişti. Bu şehrin kokusunu, dokusunu özlemişti. Havayı derin derin içine çekti. Mazot kokusundan sonra ne kadar iyi gelmişti. Hemen bir taksi çevirip bavulu bagaja koymuş, ana evine doğru yola koyulmuştu. Küçük bavulunda annesi için aldığı ufak tefek hediyeler, birkaç kıyafet, eşinin ablasına ördüğü siyah simli şal vardı.

“Buyur abi!” dedi taksici, para üstünü uzatırken.

Annesi üç katlı evin birinci katında otu-

ruyordu. Rahmetli babası şeker fabrikasında çalışırken dededen kalma bu arsayı müteahhit Cemil'e vererek yerine bir daire almıştı. Köy yaşamını özlese de lise yıllarını burada geçiren Hüseyin, apartmana özlemle baktı. İki yıl önce kardeşlerinin de yardımıyla apartmanın dış cephesi yenilendiği için halen çok güzel görünüyordu. Küçük bir alan ile çevrili bahçede son senelerini yaşadığını belli eden iki ihtiyar ağaç vardı. O ağaçlar, bir zamanlar gençliğine şahitlik etmişti. Kimsenin bahçeyle de onlarla da ilgilenmediği aşikârdı.

Kapıyı muhtemelen ablası açacaktı. Onun, annesine bakmak için gündüzleri geldiğini biliyordu. O da burnunda tütüyordu. En son geçen sene bayramda gelmişlerdi. Fabrika işçisi olmak her zaman özgür olamamak demektir. Zaten İstanbul'dan gelip gitmek de kolay olmuyordu; hele de üç küçük çocukla.

Zile bastıktan sonra sabırsızlığı iyice arttı. Münevver:

"Amanın Ana! Geldi Hüseyin, geldi!" diye bir çığlıktan sonra kardeşine sımsıkı sarıldı.

İçeri girmiş, bavulu kapının girişine almıştı. Hemen salona geçti. Evinin kokusunu özlemişti. Her köşede anısı, her duvarda asılı bir yakınının fotoğrafı vardı. Annesi için kanepeye bir yatak hazırlanmıştı. Nur yüzüyle bakıyordu, canlandı, hemen yerinden doğruldu.

"Geldin mi kuzum!" diyerek kollarını açtı. Kalkmaya yeltenirken Hüseyin eliyle "kalkma" işareti yapmış, hızlı adımlarla gidip engel olmuştu.

Eldivenli bileğini cebine sokmuş olan Hüseyin sol eliyle garip ve acelece öperek anasının zayıf bedenine sarıldı.

"Gelmez miyim anam?" dedi, kavuşmaktan memnundu. Ana için çekilen yol her zaman değer...

Kanepenin dibine oturdu. Annesi iyi görünüyordu; gözlerinin içi gülüyordu. Yanakları halen tombul gibiydi, yuvarlak yüzünün bir hilesiydi bu. Nasıl da güzeldi anası. Nasıl da

güzel kokuyordu. Hüseyin'in başını, olmayan saçlarını okşadı anası. Daha iyi olduğunu, Münevver'in kendisine iyi baktığını anlattı. İlaçlarını zamanında içiriyordu. Bütün gün dinleniyordu. Daha ne olsundu.

Hanımını, çocuklarını anlattı. İyilerdi, ikisi okula gidiyor, küçükse anasıyla evde kalıyordu. Kendisi de çalışıyordu işte; her şey bildiği gibiydi. Fabrika maaşına zam yapmış mıydı peki?

"Yok. Seneye inşallah ana." derken boyunu bükte.

"Olsun, olanla idare etmeyi de öğrenmek lazım evladım."

Bacısı hemen bir çay getirmiş, çayına şeker de atıp karıştırıp önüne bırakmıştı. Bağdaş kurup yanına otururken yemeğin hazır olduğunu, isterse sofrayı hemen kuracağını söylemişti.

Aç değildi, sadece üzgündü ve korkuyordu. Artık parmakları olmadığını annesinin öğrenmesinden korkuyordu. Nereye kadar saklayabilirdi ki? Muhakkak söylemesi gerekirdi.

"Oğlum" dedi. "Yeseydin hemen bir şeyler, uzun yoldan geldin."

"Yok, ana, acıkmadım." dedi.

Sustu anası. Ablası mutfığa gittiğinde Hüseyin başını önüne eğdi. Söyleyecekti.

Söylemeliydi. Bilmeliydi anası.

"Ana" dedi. Sesi titriyordu.

"Söyle oğlum" dedi başındaki yazmasını düzelterek. Diyemediğin bir derdin mi var?

"Yok, çok şükür, dert değil de..."

Sustu. Anası yeniden başına koydu elini.

"Elim elim epenek..." diye mırıldandı anası. Sonra sustu. Ya "Hüseyin'im, uzat parmaklarını," derse. Demezdi canım bu yaşta. Yutkunduğu -muhtemelen- boğazındaki âde-

melmasından belli olmuştu. Anası elini öne uzattı, uzun kollu pazen elbisesinin manşetleri her zamanki gibi dışa doğru kıvrıktı. Elini havada tuttu:

“Diyemediydim sana o vakitler. Dört ay evvel, parmağıma mutfak mermeri düştü.

İhmal ettim, gitmedim. Günbegün morardı. Kangrene çevirdi Hüseyin'im.”

Başını kaldırıp anasının eline baktı. Nasıl olurdu? Gözlerine inanamıyordu. İşaret parmağı yoktu. Kesilmişti. Aniden hiç düşünmeden cebinden kolunu çıkarıvermişti. Bir bileği ve sol eliyle tuttu anasının elini. Nasıl olsa eldivenin içinde olup olmayanı göremezdi. Çok telaşlanmıştı. Yıkılmıştı.

“Üzülme, üzülme sakın oğlum. Duydum ki... Benden sonra sen de... Sen de... Kaza olmuş, ne yapalım oğlum? Ya canına bir şey olsaydı Hüseyin'im? Buna da şükür. Beş parmağını kaybettin diye yaşama sevincinden ödün verme kuzum. Varsın bir elinin parmakları da bundan sonra olmayıversin. Bak, el-hamdülillah, diğer elin var, sana el kol olacak eşin var, çocukların var. Hem belki ilerde bir çözüm de bulunur. Komşu Nazife, “tıp çok ilerledi,” dedi geçen gün. Yeter ki hayata tutunmayı bilelim, başımıza ne gelirse gelsin güçlü olalım. Yüreğimiz büyük olsun.”

Gözlerini ayırmış, merhamet timsali anasına şaşkın halde bakıyordu. Biliyordu.

Öğrenmişti. Komşu Nazife bile biliyordu. Belki de herkes, tüm mahalle...

“Hüseyin'im, biz seninle yine oynarız. Benim bu elimde daha dört parmağım var.

Senin de diğer elinde... Bu elinde de varsın eldiven oluversin. Yeter ki senin yüzün gülsün kuzum. Hem, durma gayri işsiz güçsüz oralarda, al çocukları gel baba evine, burada bir iş kur, ben torunlarıma da oyun oynatayım. Olmaz mı?

Demek ki aylardır işsiz olduğunu da biliyordu. Hüseyin annesine sarılıp hıçkırığa hıçkırığa ağlarken annesinin ağzından sadece tekerleme sesi duyuluyordu.

“Elim, elim epenek,
Elden çıkan topanak,
Topalağın yavrusu,
Bir bitenin karısı,
Âdem, budem sil süpür çıkar şunu...”

DEDİLER

Elime verdiler hasar raporu
Bundan böyle kalbi yorma dediler
Duramaz ayakta her an yıkılır
Bir kürdanı bile kırma dediler

Gül gibi açardı yanaklar al al
Kan çekilmiş sanki nicedir ahval
Söyleyin tabipler yok mu ihtimal
Beyhude hayaller kurma dediler

Ateş düşmüş gönle dinmez ki harı
Çim bile yeşermez unut baharı
Kimse onaramaz ağır hasarı
Yele karşı bile durma dediler

Cüzdandan çıkardım eski bir resim
Saçlarım örgülü kâküllü kesim
Geriye kalansa konulan isim
Beliklere bakıp sırma dediler

Gülşeni diyor ki bozmam edebi
Zamansız vurgunun kimdir sebebi
Budur şu gönlümün son bir talebi
Bundan gayri bir şey sorma dediler

Handan UÇAK TUNCA

EDEBİYATIMIZDA ÜÇ “KİME NE” ŞİİRİ

Dr. Doğan KAYA

Radyo, televizyon ve sahnelerde sık sık dinlediğimiz ezgisiyle gönüllere dokunan, anlam derinliğiyle düşünce dünyamızda ve bilgi dağarcığımızda yer işgal eden aslen Kul Nesimî'nin şiiri olan;

“Ben melâmet hırkasını kendim giydim eğnime” diye başlayan türkünün varlığı hâlâ etkisini ve gücünü göstermektedir.

Kul Nesimî, Sait Emre'nin soyundan olup VII. Yüzyılda Anadolu'da yaşamıştır. Derisi yüzölerek 1404'te öldürülen Bağdatlı Nesimî'den farklı bir şairdir. “Dedim-dedi”, “güldür gül” gibi şiirleri ile diğer âşıkları etkilemiş bir şairdir. Hece vezinli şiirlerinin yanında aruz ölçüsüyle ortaya koyduğu şiirleri de vardır. Burada kaydettiğimiz “kime ne” redifli şiiri eksik beyitlerle ve kelimelerle kayıtlara geçmiştir. Sanatçıların bazıları yanlış sözlerle icra etmişlerdir.

Konyalı Şemî (1773-1841), bu şiirden etkilenecek aynı redifle aynı tarzda 10 beyitlik bir şiir vücuda getirmiştir. Söz konusu şiirin birkaç yerinde, Kul Nesimî'nin şiiriyle benzerlikler vardır. Ancak Kul Nesimî'nin şiiri 8+7=15 heceli divan, Şemî'nin şiiri ise aruz ölçülüdür.

Kaydettiğim şiirlerden üçüncüsü Yunus (1240-1320)'a aittir. İlim âlemine ilk defa Necdet Sakaoğlu tarafından duyurulmuştur. Sakaoğlu'nun Siirt'in ilçesi Tillo'da rastladığı bir cönkten aktardığı şiir 9 beyittir. Cönk 24 varaktır. 12,7 X 19,8 cm. boyutundadır. Necdet Sakaoğlu, makalesinde, ilerleyen zaman içerisinde Yunus'a ait başka şiirlerin de gün yüzüne çıkacağına işaret eder. Şiir, 8+8=16 hecelidir. Kul Nesimî'nin şiiri ile bu şiir arasında da benzerlik vardır. Bu da bizi, Nesimî'nin Yunus'un şiirinden etkilenmiş olabileceği düşüncesine götürdü.

Adından söz ettiğimiz üç şiire ait metinler şöyledir:

YUNUS

Âşık kendiliğinden kıyar mı tatlu cana
Hele ben Allah yoluna cana kıyarım kime ne

Artururum aşk pişesin terk ederem endişesin
Ben bu namusum şişesin daşa çalarım kime ne

Âşıklarda yokdur nâmus şah efendi sultanımız
Canıma aşk odun komuş ben de yanarım kime ne

Âşıkım diyen canların nişanı vardır anların
Kim melâmet tonların üryan olurum kime ne

Oruç namaz hacc ü zekât zahidlere zühd ü taat
Ben bunların cümlesini aşka satarım kime ne

Can verüben aşk alurum aşkıyle dostu bulurın
Mansurlayın aşk yoluna berdar olurum kime ne

Nemrud odı olur ise söyündür aşkım anı
Tanrı fazlıyla ol nârı gülzar iderem kime ne

Sen Yunus'un miracısın canı içinde canısın
Bir can verirem sıdk ile bin can alırım kime ne -1

KUL NESİMÎ

Ben yitirdim ben ararım yâr benimdir kime ne
Gâh giderim öz bağıma gül dererim kime ne

Gâh giderim medreseye ders okurum Hak için
Gâh giderim meyhaneye dem çekerim kime ne

Sofular haram demişler bu aşkın şarabına
Ben doldurur ben içirim günah benim kime ne

Ben melâmet hırkasını kendim giydim eĝnime
Ar u namus ŝiŝesini taŝa çaldım kime ne

Al Yezit seccadeni al yürü mescit yoluna
Pir eŝiĝi benim Kâbe'm kibleĝâhım kime ne

Gâhi aklımı yitirdim böyle gezerim kime ne
Ben böyle aşkıma uydum aklıma uymam kime ne

Baĝ benim bahçe benim kendi bahçemde gülüm
Baĝban benim neme gerek ben dererim kime ne

Sofular secde ederler mescidin mihrabına
Yâr eŝiĝi secdegâhım yüz sürerim kime ne

Gâh ıkarım gökyüzüne hükmederim kaf be kaf
Gâh inerim yeryüzüne yâr severim kime ne

Kelp rakip böyle diyormuş güzel sevmek pek günah
Ben severim sevdiğimi günah benim kime ne

Nesimî'ye sordular kim "Yârin ile hoş musun?"
Hoş olayım, olmayayım, o yâr benim kime ne-2

ŞEM'Î

Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün

Ruy-ı dildarı görüp hayran olursam kime ne
Dîde-mestimi görüp mestan olursam kime ne

Bir zaman Yakup gibi ah u figan etsem ne var
Bir zaman Yusuf gibi sultan olursam kime ne

Bir zaman Ferhat gibi daĝı delip Şirin için
Bir zaman Mecnun gibi üryan olursam kime ne

Bir zaman İbrahim gibi ateş-i suzan olup
Bir zaman İsmail gibi kurban olursam kime ne

Bir zaman Eyyûb gibi vücudumu kurtlar yeyip
Bir zaman Mansur gibi ber-dar olursam kime ne

Yâr beni katl eylese katlim helaldir kime ne
Ben bilirim ne çekerim ah u zârım kime ne

Ehli diller meclisinin meyi haram dediler
Haram olsun ben içerim günah benim kime ne

Sofiler secde ederler mescidin divarına
Mescidim dost eŝiĝidir kible-gâhım kime ne

Şem'î'nin sözlerine uy çünkü haktır dediler
Benim ancak ŝ'ol kadar var ihtilacım kime ne-3

Kaynak: 1 Necdet Sakaoĝlu, "Yunus Pınarından", Türk Folkloru Belleten 1986/2, Tüt Folkloru Yayınları, İstanbul, 1986, s. 380.

Kaynak; 2 Cahit Öztelli, Onyedinci, Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesimî, Türk Etnografya Folklor ve Turizm Derneĝi Yayını, Ankara, 1969, s. 48-49. / Cahit Öztelli, Kul Nesimî, Demos Yay. Ankara, 2012, s. 62. / Sivas Ziya Bey Kütüphanesi, Cönk No 6765. / Turgut Koca, Bektaşî Nefesleri ve Şairleri, İstanbul, Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul, 1990, s. 222-223.

Kaynak: 3 Sivas Ziya Bey Kütüphanesi, Cönk No 6732/13-14

AH ŞAIR! AH ŞİİR!

Ah! Şair! Ah! Şiir!
Siz olmasaydınız?
Nasıl dökülürdü
Nasıl dökülürdü, dizelere acılar.
Ah şiir ve şair
Nasıl söyledirdi? Adam
Kadına 'Seviyorum seni' diye
Siz olmasaydınız?
Ah! Şiir ve şair
Nasıl dönerdi? Bu tekeri kırık Dünya
Siz olmasaydınız
Nasıl yanardı Mecnun Aşk alazında
Ah şiir Ah şair siz varsınızda
Bir çocuk Neşe'yle oynuyor
Dalga dalga mest olmuş
Ah şiir ve şair
Siz olmasaydınız
Nasıl akardı gözyaşları
Siz ah siz olmasaydınız
Nasıl beklerdim mutluluĝu
Umutla

Zeynep ÖZÜGENÇ

HAYATA MÜTEALLİK

Faik KUMRU

Hayat perdeyi açtı bu dünya bir oyundu
Anadan üryan gelen hem giyip hem soyundu

Hayat nedir? Bu suale verilecek birçok cevaptan bir tanesi sabır olsa gerek. Kendine karşı sabır, insanlara karşı sabır, hâdiselere karşı sabır ve kötülöklere tahammöl etrafında örgölenen bir çerçeve. Bu çerçeve içerisinde daha birçok faktör dâhil edilebilir. Sayısız sebep olsa da bu işin içinde en fazla tesiri hissedilenlerin başında sabır gelmektedir kanımca. Kendi içimizle beraber dış dünyanın da bize yönelik etkilerini inkâr edemeyiz. Hemen her şeyin hayatımıza tesiri olasıdır. İhtimaller zinciri şeklinde de devam edebilir. Her şeyden etkilenen insanın his dünyası, yaşamın her anında kendini hissettirmektedir.

Çocukluk, gençlik ve orta yaş dönemindeki hayat telâşesin, yaşın kemale ermesiyle sükûn buluyor. Her dönemin kendine özgü özellikleri etrafında geçen insan ömrü, her güne uyanırken yeni bir yenilenme ile tanışmaktadır. Yaşanan her anın geride bırakılmasıyla, tecrübe dediğimiz yaşam sayfalarını pozitif değerler olarak hesabımızın artılarına ekliyoruz.

Bu hususu, kimi değerli bir hâle getirirken kimi de bozuk para gibi harcamaktadır. Bu kapsamda herkesin, kesesinin boş veya dolu olması, kendi iç zenginliğini ifade etmektedir. Hayatını değerli kılmak insanın kendi elinde olduğu kadar, rezil etmek de iradi olarak ortaya konulmaktadır.

Her gün, insan hayatına birçok değeri katarken, bu farkındalığı olumlu hale getiren herkes, huzurlu bir yaşamı hak etmektedir. Hayatın renkleri içinde kendi rengimizi bulmamız seneleri alıyor. Rengârenk bir yelpaze-

nin bize hediye ettiği her şeye teşekkür etmek insani bir his olsa gerek. Muhtelif yaşamların etrafında dönen bu muhteşem döngü, herkese hak ettiğinden fazlasını vermektedir. Rahat bir nefes alabilmek, hiçbir bedel ödmeden her gün bize armağan edilmektedir. Keza diğer hislerimiz etrafında güzelleşen saatlerimiz bize ne güzel nimetler ikram ediyor.

Öyle zengin insanlar ve öylesine yaşanan zengin hayatlar var ki en fakir halde yaşadığı sanılan insanlara gıpta edildiğine şahit oluyoruz. Bir tebessüm edebilmek ve bu hissi çevreye pozitif bir enerji olarak yaymak ne harika yetenek. Her şeyin madde çevresinde döndüğünü zannedenler çok yanılıyor. Tamam, para olmadan çoğu ihtiyaç yerine gelmiyor. Ama her şeyi para ekseninde etrafında düşünmek çok abartılı bir değerlendirmedir. Herkesin asgari seviyedeki ihtiyaçları karşılandığı zaman, diğer ihtiyaçlar keyfe keder hâlini almaktadır. Bu demek değil ki gezme-yelim, okumayalım ve eğlenmeyelim. Tabii ki insanın gereksinim duyduğu her şey insanidir ve tez zamanda karşılanması icap etmektedir.

Diğer yönden mutluluğu gösteriş ve şatafat içinde arayan beşer, öyle derin çukurlara düşüyor ki çıkması bir hayli zaman alıyor. Hayatı güzelleştirmek adına yapılan her faaliyet değerlidir.

Değerli görülmesi gereklidir. Aile olsun, toplum olsun herkes en güzel şekilde yaşamalı ve en rahat bir yaşamı elde etmek için çaba göstermelidir. Hayatın her safhası ve her anı, insana hediye olarak verilen bir süreci ifade etmektedir. Bu vetirenin ve sürecin her saniyesi büyük bir hazine değerindedir. Kim elindeki bu devâsâ sermayeyi boşa sarf eder? Herkesin, bu dolu keseyi kuruşuna kadar hesap ederek harcaması gerekir. İsrâf edilecek

her dirhem, geri dönüşü ve ödenmesi imkân-sız bir olguyu sembolize etmektedir.

Yıllar içinde hemen her şey değer kaybına maruz kalmaktadır. Ama değerini hiçbir zaman yitirmeyen bir şey varsa o da insan hayatının ta kendisidir. Her sene değerini katlayarak değer artışı yapan muhteşem bir hazinedir. Kim bu hazineyi önemsiz görebilir? Elimizdeki her saniye kıymetler üstü bir değeri haizdir. Bu kıymeti iyi değerlendirmek kişilerin anlayış seviyesiyle doğru orantılı olsa gerek. Herkesin penceresinden görünen manzara farklı olduğu gibi, zihin dünyasında inşa ettiği hayat da değişik renklere sahiptir. Kimi sadece bir iki renkle ömrünü tamamlarken, kimi de rengârenk ve güzel bir yaşam sürmektedir.

Bu hayatı değerli hale getirmek için zihin aynası başta olmak üzere, hayata açılan pencereyi de her gün pırıl pırıl temizlemek elzemdir. Bizi biz yapan ve kişiliğimizin inşa edilmesine zemin teşkil eden hususlardan bir tanesi de algılarımızın kirli olmamasıdır. “Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen, hayatından lezzet alır.” hakikati etrafında bir hayatı örgülemek esas olmalıdır. Yolumuz üzerine konulan bu işaretleri dikkate almak, yaşamımıza anlam katacaktır. Bu duygular, günümüzü güzelleştirdiği ve iyi olan şeyleri çağırttığı gibi, insani ilişkilerimizi de en yüksek mertebeye getirecektir.

İnsanlar, iyi hisler taşıyan kişilerin yanına vardığında, pozitif tesir uyaracağı için, her iki taraf da bundan nasibini alacaktır. Birisini mutlu etmek kadar harika olan bir iyilik düşüncesi, her yere neşe tohumu ekecek ve huzurlu bir ortam kurulmasına aracılık edecektir. Ne mutlu böyle bir insana. Ne mutlu böyle bir dünyayı kuran güzel duygu sahiplerine. Ki herkese nefes kadar gerekli olan mutluluk, insan ömrüne yeni ve taze ömürler katacaktır. Elinde yelpaze olan biri, sadece kendini serinletme kalmaz, yanındakini de hissedar yapar.

Her günü güzel görmek ve her güne mutlu uyanmak, iyi insanların yapabileceği meşakkatli bir fikir çilesini beraberinde getirmektedir. Bir şeyi güzel yapabilmek için emek lazım, büyük çabalar sergilemek ve sabırla neticeye ulaşmak gerekir. Alın teri döküldüğü gibi düşünce teri de kendini hissettirmelidir.

Her şeyin bir bedeli olduğundan, o değere karşılık gelen bir gayret de hemen arkasından gelmelidir. Gülmek için bile yüz kaslarının gerilmesi ve bu fiili yerine getirmesi, bir enerjinin harcanmasıyla hayata yansımaktadır. Yeme zevki, yenilen gıdaların çiğnenmesi ile olmakta ve lezzetini vücudun bütün hücrelerine dağıtmaktadır. Güzel, güzel olabilmek için, güzelliğin gereklerini tamamen yerine getirmek zorundadır.

Hayatta mesafe almak, hayatı bütünüyle anlamakla mümkün hale gelir. Mümkün olan şeylerin toplamı, insana değer katmasının yanında huzurun da inşa taşlarıdır. Mümkün olmayan veya zor ulaşılan bütün şeylerin muhtemel hâle getirilmesi ise insana ayrı bir hazzı yaşatmaktadır.

Değerler üstü değer atfedilen her husus, insanın yoluna çıkan ne muhteşem hediyelerdir ki ona erişebilen de yaşamın şans verdiği ve talih kuşunun başına konduğu kişilerdir. Bu kuşu ürkütmeden besleyebilen herkes, sonucu hayırlı olan işlere muhatap olmaktadır.

Gidilen yolların, geçilen dar geçitlerin ve kapanan gün sayfalarının insana değer katması ve bu kıymetlerin neticesinde iyi olana ulaşması arzu edilen bir seviyedir. Bu aşamayı inşa etmek herkesin gayretine vabeste ve bağlıdır. “Ne kadar ekmek, o kadar köfte.” Bu deyim yanlış bir tabiri içerse de bir hakikati ifade etmesi açısından mühim. Ancak, köftenin içine ekmek değil de daha çok et konulur ve hakkı olan ne ise o şekilde yapılırsa daha iyi olmaz mı?

Her şeyi dar bir kalıp içine hapsetmek yaşamı anlamsız kılar. İnsan, kendi hayatını bir sinema perdesinden izlese, ne hisseder acaba? Keşkelerin, ama’ların, nedamet ve pişmanlıklar ile geri dönüş yapma isteklerinin çok olacağı uzun bir listenin varlığı aşîkar olurdu. Keşkeli cümleler, pişmanlık ifade eden iç çekişmeler ve yanlışların doğrularla takas edilebilecek bir imkânın oluşması için birçok şeyini feda ederdi her insan, eminim. Dünyadaki hemen her lezzetin sonunda acı olduğu bir gerçek. O lezzetin bitmesinin vermiş olduğu acıyı herkes kendi iç âleminde yaşamıştır ama çile içinde geçen günlerin de

lezzeti kalmıştır ki bu da ayrı bir hakikattir. Acıların bitmiş olması ve sıkıntı duyulan hadiselerin kaybolması sonucunda, insanın o an ki mutluluğuna diyecek kelime bulmak zordur herhalde. Çile kapısı kapanan her fani, gönül huzuruna yelken açmıştır.

Her zorluğun arkasından gelen kolaylığın verdiği o muhteşem zevk, insanı derinden etkilemektedir. Terledikten sonra içilen su ne kadar değerlidir değil mi? Acılar, çileler ve belalar istenmez fakat geldiği vakitte dayanmak ve üstesinden gelmek mühim bir kazanımdır.

Hemen peşinden açılan huzur perdesi ki her şeyi güzel görmeye sebep olma zaviyesinden ve açısından ne kazançlı bir alışverıştır.

Hayat iniş ve çıkışlarla bir mana kazanır. İnsanın kalp grafiğinin inişli çıkışlı olması, yaşadığı anlamına geldiği için herkese malum. Oysa düz bir çizgi, o insanın öldüğünü haber verir. Bu yüzden de hayatın hareket içinde ve değişim havasında sürüp gitmesi insanın en önemli çıkış noktasıdır. Yaşadığı ömür her insanın aynasıdır. Aynasını temiz tutmak herkesin kendi elinde. Keza yaşamın her gününü güzelleştirmek, iyi düşünceler ve atılan müspet adımlar çevresinde yeşerir. Oradan alınan temiz oksijen sayesinde hayat da rahat nefes almaya devam eder.

Kendi hayatını ve dolayısıyla dünyayı güzelleştirmek için, her insanın ufak katkıda bulunması ve katma değer sunması sonucunda her hayat zenginleşecektir. Ömür akıp gidiyor. Bunun önünde durmak imkânsız. Onu güzelleştirmek de çirkinleştirmek de insanın elinde. Kısacık insan hayatı birçok şeyin değerini azaltırken, birçok şeyin değerini de olağanüstü kıymet derecesine yükseltiyor. Kazanan kazanıyor, kaybeden de kaybetmeye devam ediyor. Onu değerli hâle getirmek ve gelecek nesiller için güzel bir dünyayı miras bırakmak en mühim mesele. Bu dünya sadece bizim değil, bize ait de olmayacak. Bizden sonraki kuşakların da olmayacak. İnsan nesli var oldukça, bu döngü böyle devam edecektir. Herkes buradan sıra ile gelip geçecek. Önemli olan, kirli değil, temiz bir sayfa ile

buradan ayrılmak olmalı.

Güzel ve verimli bir hayat yaşamak için güvenli yol haritaları çizilmeli. Yürünecek yollardaki dikenlerin tamamı temizlenmeli. Herkes evinin önünü temiz tutmalı. Zihnini en güzel fikirlerle donatmalı. İyi insan olmak için söylenen bütün sözler hayata taşınmalı. Hayata taşınmayan her şey anlamını yitiriyor ve müspet bir karşılık bulamıyor. Bir kişi bile mutsuz ise o hane asla huzurlu olamaz. Bu durumu ülke geneline de teşmil edip yayabilirsiniz.

Nihayetinde en güzeli düşünmek insanı olduğu kadar, en güzeli hayata taşıyıp inşa etmek de dünya çapındaki en önemli meseledir gelecek açısından.

Hayatımızda bir şeylerin eksik olduğunu hissederiz ve bu durum bizi huzursuz kılar. İşte bu durumun halledilmesi adına tespit edilmesi için, bir başka göze ihtiyaç duyulur. O gözün veya gözlerin bakış açılarının dikkate alınması, o kişi için ufuk açan görüşler barındırabilir. Bir pencereden bir manzaranın sadece tek bir tarafı görülürken, birkaç pencereden o manzaranın seyredilmesi, gerçekliğin görünen yüzüne daha detaylı aşına olunmasını sağlar.

İnsan hayatı şu rengârenk âlemden ve koskoca kâinatta müstesna bir yere sahiptir. İnsanın bu muhteşem nimete hem teşekkür etmesi hem de aslına münasip yaşamaması olmazsa olmaz bir hakikattir. Diğer taraftan, kıymetli bir yalnızlık, değersiz bir kalabalıktan evladır ve yeğdir.

Hayat bir tiyatro sahnesi ise ki öyledir hakikatte, burada bize biçilen rolü de iyi oynamak ve hakkını vermek elzemdir. Senaryosunu kendimizin yazdığı bu filmi en güzel bir hale koymak her daim elimizde. Kabiliyetimiz çapında bu işte başarılı olmaktan başka bir çaremiz yoktur. Her yeni güne merhaba diyen hemen herkesin, yarınlarının güzel olması, bugününü güzel yaşamasına bağlı olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Sadece tek bir hayatımız var yaşanacak. Onu da iyi bir temsil ile ömür sahnesinde canlandırmak mecburiyetindeyiz velhasıl...

MAKAM BEYİM

Bazı yalakalar yanı başında
Etrafın cin dolu Bay Makam beyim
Bir oğlum var benim senin yaşında
O da senin gibi toy Makam beyim

Bıyıkların tel tel sakalın tek tük
Nerelisin bilmem neredir kütük?
Savaş mı kazandın? Oldun Atatürk
Önce bu huyundan cay Makam beyim

Yüksekte uçmadan düşmeyi öğren
Nerde su içilir çeşmeyi öğren
Gönül ateşinde pişmeyi öğren
Demlenmeden olmaz çay Makam beyim

Herkesle yakınlaş her dala dokun
Gül olsan uzaktan gelmez ki kokun
Hedeften saparsan boş geçer okun
Çok germe kırılır yay Makam beyim

Sözün gücü bende, güç sözü sende
Koruma ordusu hepsi ensende
Memleket bizimdir nere sürsen de
Hele az öteye kay Makam beyim

Dün bir bugün iki nedir bu kibir?
Benim ben diyenle doludur kabir
Hesap sorulacak mahşerde bir bir
Vay senin haline vay Makam beyim

Gün gelir gözlere iner perdeler
İnsan yaptığını döner irdeler
Halkın karşısında kral sendeler
Gökmen'i az dinle say Makam beyim

Gökmen SAKİN

KÖYLÜ GÖÇÜYOR

Köyün gençleri göçüyor,
Yaşlılar ekip biçiyor,
Aklı yeten hep kaçıyor,
Ne ekte ne biçecek!

Haram helal arayan yok,
Anlatacak mesele çok,
Kimi fakir kimisi tok;
Elbet köyden göçülecek!

Gençler göçmüş, kalmış yaşlı.
Emek verse, tarla taşlı.
Sor bakalım kaç gardaşı,
Hepsi nerede yatacak!

Kara saban çalışırdı,
Taş toprağa karışırdı.
Boy boy ekin yarışırdı,
Motor girmez ne koşacak!

Bereketli sapan pulluk,
Her tarafta vardı bolluk.
Çeşme akar oluk oluk,
Su kalmadı ne içecek!

Tarım için çıktı motor.
Ne bereket ne de hatır,
Masrafları satır satır,
Yazsan ele ne geçecek!

Köyde doğdu köylü Yaşar.
Gübre mazot boydan aşar,
Hâsılat yok çiftçi şaşar;
Tabii ki herkes kaçacak!

Ozan Yaşar BALABAN

BAZA KERTMESİ

İsmet ANIK

Rahmetli Annem hep ahiretliğim diye hitab ederdi komşumuz ve arkadaşım Elif'in Annesi Sultan teyzeye. Zaten bacı gibiydiler. Ayır- gayrıları, gizli-saklıları yoktu. Annem ölüm döşeğindeyken bile Sultan teyze başındaydı. İki de bir 'bacı beşik kertmesini unutmama, ikisi de sana emanet' diyip duruyordu. Konuşamaz hale gelip nefesi azalmaya başlayınca beni odadan çıkarttılar. Annemden duyduğum en son sözlerdi "beşik kertmesi" ama ilkokul beşe gitmeme rağmen ne demek istemişti, ne anlama geldiğini bilmiyordum.

Annemden sonra, Sultan teyzelerde bir hafta kadar kaldım Elif ile beraber gittim okula. Öğlen yemeklerinde, akşam yemeklerinde Sultan teyzeye gidiyorum. Akşam yatmaya evime geliyorum

Bir hafta sonra Babam tamam oğlum bundan sonra okuldan doğru eve gel, ben sana bir şeyler hazırlarım diye tembihledi, Ben erken çıkarsam bekliyorum, geç kaldığımda da Elif'i bekler buluyorum okula beraber gidip geliyorduk.

O yaşlarda bile Elif'in başka oğlanlarla konuşmasına tahammül edemiyordum.

Bende bir defasında ön sıradaki kız arkadaşla dersle ilgili bir şey konuştuk diye Elif açıktan tepki göstererek 'bir daha o kızla konuşursan sana küserim' dedi.

"Dersle ilgiliydi." dedim.

Omuzlarını silkerek;

"Neyse!" dedi.

Elif ile ortaokulu da beraber okuyacaktık. Hatta aynı sınıfta okuyalım diye kararlaştırmıştık. Bilmiyorduk ki babası Veli amcanın tayini çıkmış okulların kapanmasını bekliyorlar.

1967 Haziran'ı. Elif telaşla geldi;

"Ali! Ali! Babamın tayini çıkmış, Biz Niğ-

de'ye gidiyormuşuz." dedi ve beraber Sultan teyzenin yanına gittik,

"Sultan teyze, Niğde'ye mi gidiyorsunuz?" dedim

"He yavrum, Veli amcanın tayini çıktı, gidiyoruz."

"Bak Ali, sana ne diyeceğim.

"Buyur teyze." dedim.

"Biz, Rahmetli Rabia annenle ahitleşmiştik."

"Elif senin "Beşik Kertmen" haberin olsun

"Beşik kertmesi ne demek ki?"

"Biraz büyüyünce öğrenirsin."

"Babama sordum Beşik Kertmesi nedir?" diye,

"Oğlum, rahmetli annen ile ahiretliği Sultan bacı aralarında karar almışlar, Niğde'ye giderken bana;

"Mümtaz abi, bizim ahdimizi unutma!" diye tembihledi. Dedi ama sorumun cevabını vermedi.

Ortaokul ikinci sınıfa geçince Edebiyat öğretmenimiz bizden Deyimler sözlüğü almamızı istedi. Babam Deyimler sözlüğünü aldığı zaman, sözlüğü incelemeye başladım. Sultan teyzenin söylediği geldi aklıma ve sözlükte buldum.

Beşik Kertmesi: "Erkek ve kız çocukların daha beşikte bebekken, büyüyünce evlenmelerine dair büyüklerince alınan karar" diye yazıyor.

Annemin vefatının üzerinden bir yıl geçmişti ki, Babam yaşına uygun biriyle yeniden evlendi.

Sağ olsun Hatice anne, bana da babama da iyi bakıyor. Birbirlerine can yoldaşı olup yaşıyorlar.

Ben Liseyi bitirince bir Kamu Kuruluşunda iş buldum. Babam;

"Oğlum Ali, yaban ellerde yalnız olmaz. Hatice annenin bir akrabasının kızı varmış onu sana isteyelim dedi,

"Baba, Annemle Sultan teyzenin ahitleri n'olacak. Elif'i istemeyecek misin? dedim.

"Oğlum, şimdi onlar memleketin hangi köşesindeler bakalım."

"Veli amcanın tayini Adana'ya çıkmış, Lisedeyken Elif ile bir iki defa mektuplaşmıştık

"Oğlum, koca Adana'da nasıl buluruz.

Belki de Elif şimdiye kadar evlenmiştir.

Hem biz Hatice annenin akrabalarına haber gönderdik cevap bekliyoruz."

"Kendi kendime söz vermiştim;

Rahmetli babamın ve Hatice annemin baskısıyla, Rahmetli annemin ahdi yere düştüğü için; Oğlum Osman'ın evliliğine müdahale etmeyecektim."

Aradan geçen otuz yıl içinde yeni emekli olduğum yıllarda eşim vefat edince memleketim Zile'de kabuğuma çekildim.

Oğlumun evliliğine karışmak şöyle dur sun evlendiğinden haberim bile olmadı,

Bir gün telefon etti oğlum Osman."

"Baba ben evlendim dedi,

"Hayırlı olsun." dedim kapattım telefonu.

Onun için torunum Mihriban Sultan dünyaya gelinceye kadar oğluma kırgınlığım devam etti. Ne onlar geldi yanıma, ne de ben gittim. Torunum olduğunu duyunca gittim, gelinimi de o zaman gördüm. Adana'da bir gece kaldım geri yuvama döndüm. Oğluma kırgınlığımdan gelinimi sormadım kimdir? Kimin nesidir? Nerelidir? diye.

"Torunum Mihriban Sultan Ortaokula başlayıncaya kadar senede bir kere gidiyorum Adana'ya, bir gece kalıp dönüyorum. Ortaokuldan sonra gidip torunumu da alıp Zile'ye dönüyorum üç dört hafta beraber kalıyoruz, tekrar alıp Adana'ya götürüyorum. Annesinin babası olan dedesini hiç görmediği için beni iki dede şiddetinde seviyor. "Yine Mihriban Sultanı Adana'ya götürdüm. Ertesi güne Zile'ye dönüş biletimi aldım. Dönmeden önce biraz gezmek istedim. Evden birkaç yüz metre uzaklaştım ki tanıdık bir çift göz gördüm. Belleğimde kayıtlı bir çift göz.

Bende onda kayıtlı olmayım ki o da dik kat kesildi.

Tamamen istem dışı birden ağızımdan çıkıverdi;

"Elif" diye seslendim

"Efendim" diye cevap gelince

"Sensin değil mi Elif'sin?

"Evet" diyerek elini alına götürdü baktı baktı;

"Alıııı! Deyiverdi.

"Siz hâlâ Adana'da mısınız?

"Evet. Adana'dan hiç ayrılmadım hep buradaydım." dedi. Boğazım kurudu, nutkum tutuldu bir an konuşamadım.

Elif imdadıma yetişti.

"Zamanın varsa gel şu parkta biraz oturalım istersen." dedi

Mahcup bir vaziyette olur dedim. Bir banka oturduk. Benim mahcup olduğumu görünce

Elif başladı söze;

"Sen evleninceye kadar bekledim."

"Nasıl evlendirildiğini biliyorum." Mektuplaştığım arkadaşlarımdan öğrendim,

Rahmetli Annem;

"Kızım, ben sözümde durdum, daha beklemenin bir âlemi yok." dedi.

"Bende hakkımda verilen karara rıza gösterdim ve evlendim."

"Bir kızımız oldu, eşimde vefat etti, kızım da evli, damadım sizin memlekettten.

Yakınımda oturuyorlar. Bir kız torunum var, onlarla vakit geçiriyorum, yaşayıp gidiyorum."

Elif konuştukça ben biraz rahatladım.

Bende durumumu anlattım. Bir oğlumun olduğunu, Adana'da yaşadığını, arada bir torunumu görmeye geldiğimi, sair zamanda Zile de yalnız yaşadığımı anlattım.

Eskilerden, annelerimizden, babalarımızdan, eşlerimizden bahsederek sohbeti derinleştirdik.

Hayli vakit geçmişti ki Elif;

"Beni kızım bekliyordu." dedi

"Bende Adana'yı biraz gezmek istiyorum yarın döneceğim." dedim

Birbirimizin telefon numarasını alarak vedalaştık.

Zile'ye döndükten bir hafta sonra aradım, hal-hatır sorduk eskilerden konuştuk. Bir hafta sonra Elif aradı. Derken telefonla görüşme periyotları her akşama kadar düş-

tü. Artık akşam görüşme saatini ipe çeker oldum. Ve bir ay geçmişti ki dedim;

"Yarın Adana'ya geliyorum ama oğluma uğramayacağım, seninle yüz yüze görüşmek için geleceğim." Elif;

"Ne diyeceksen telefonda da söyleyebilirsin." dedi

"Yok, yanına geleceğim." dedim ve buluşma yerini saatini belirledik.

Geri çevrilmeyeceğimi ümit ederek hazırlıklı gittim. Buluştuk. Elif yerine oturdu. Ben daha yerine oturmadan. Yekten;

"Elif evlen benimle." dedim

Elif tahmin ediyordu ki gülümsedi,

"Çocukların fikrini almayalım mı?" dedi

"Hayır. Annelerimizin kararını uygulayalım. Çocuklar hiç yokmuş gibi davranalım."

"Hiç haber de vermeyelim, sonra söyleriz."

"Hadi gel, Zile'ye gidelim işlemleri başlatalım."

"Yok." dedi Elif

"Sen git işlemleri başlat, nikâh gününden bir gün önce gel, beraber döneriz. Bu arada benim de bazı işlerin var."

"Ama söz ver, çocukların haberi olmasın, sonra beraber gelir seninkine de benimkine de beraber söyler ve karşılıklı tanışırız."

Kararlaştırdığımız gibi on beş gün sonra nikâhımız kıyıldı.

Elif, kızına birkaç gün şehir dışına bir arkadaşına gideceğini telaşlanmamalarını söylemiş. İki gün geçmemişti ki torunum Mihriban Sultan aradı;

"Dede, yarın sana geliyorum. Beni Zile terminalinden al."

"Elif'e dedim ilk tanışman benim torunla olacak."

Sabah kahvaltıyı üçümüz birlikte yaparız dedim. Ertesi gün sabah, terminalden torunumu aldım eve geldik,

"Dede, ben mutfağa geçiyorum, boğazım kurudu, su içeceğim." dedi

Mutfağa girmesiyle,

"Anneee" diye çığlık atması bir oldu.

Elife bir şey mi oldu diye mutfağa koştum ki,

Mihriban'la Elif birbirlerine sarılmışlar,

Şaşırdım kaldım öylece.

"N'oluyor kızım?" "N'oluyor Elif? Bana

da anlatın neler olduğunu? Torunum;

"Dede, bu benim Elif anneannem."

"Ne işi var anneannenin burada?"

Elif'te şaşırmış

"Ali bu benim torunum Mihriban Sultan, Annesi Süreyya benim kızım."

"Eee. Mihriban Sultan benimde torunum, Babası Osman da benim oğlum."

"Allah'ım bu nasıl iştir, Nasıl bir tevafuktur."

Torunum bir Elife bakıyor, bir bana bakıyor

"Yav! Neler oluyor? Biriniz bir şey anlatmayacak mısınız?"

Gel oturalım kızım gel şöyle.

"Kızım Elif, anneannen ile ben üç gün önce evlendik."

--- Eee anneanne hani sen bir arkadaşına gidiyordun."

"Kızım deden Ali, üç gün öncesine kadar arkadaşımdaydı, ben size yalan söylemedim ki." O arada Süreyya aradı;

"Mihriban kızım deden ile buluştun mu?

Sen aramayınca ben aradım."

"Anne, dedemle de, anneannemle de buluştum."

"Kızım, ne saçmalıyorsun, anneannen bir arkadaşına gitmişti."

"Anne, o arkadaşısı Ali dedemmiş."

"Hani, sen anlatmıştın ya "beşik kertmesi" olayını."

"Eee anlattım."

---İşte bu iki yaramaz çocuk "Beşik Kertmesi" yapamayınca, Sizlerden de benden de habersiz " "Baza Kertmesi" yapmışlar

"O ne demek kızım?"

"Anne bunlar gizlice buluşmuş. Evlenmişler haberiniz olsun. "Bir şey daha söyleyeyim mi? Ben okullar açılıncaya kadar gelmiyorum. Burada Zile'de kalacağım bu iki yaramazla."

Hiç gelmeyen Osman Efendi Süreyya'yı da alıp, ertesi gün damladı Zile'ye. Ortalık karıştı. Olsun " Su bulanmazsa durulmazmış" Annelerimizin ahitlerine vefayı, Kırk yıl sonra, Beşik Kertmesi değilse bile "Baza Kertmesi" olarak (torunumun benzetmesiyle) göstermiş olduk.

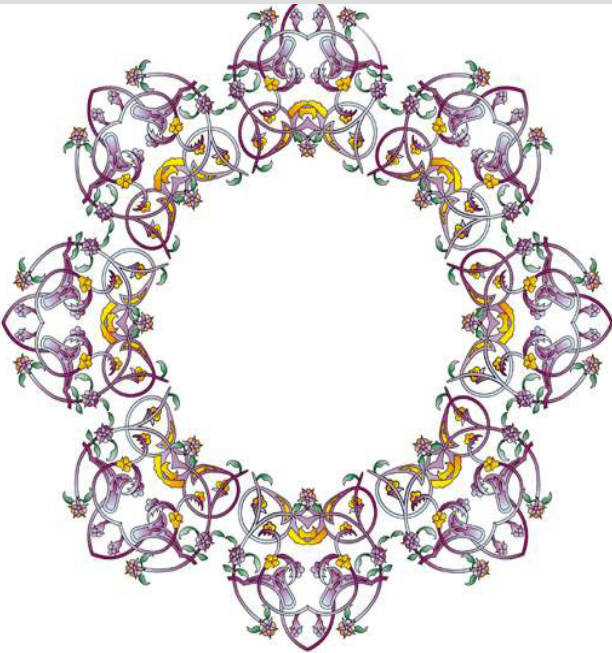
VİCDAN MAHKEMESİ

Bir dilekçe sundum vicdan mahkemesine
Dedi hele şu derdini anlat bakalım
Dedim çok kötü tutuldum ahı gözlüye
Dedi ayrıntıları bir söyle bakalım

Dedim Mevla yazmış onu başka birine
Dedi zulmedersin hem ona hem kendine
Dedim ne çare ki söz geçmiyor gönlüme
Dedi vurun kelepçeyi bunun gönlüne

Dedim yazıktır ne olur kıymayın bana
Dedi atın bunu bir dünya zindanına
Dedim söyleyin acaba cezam ne kadar
Dedi ömür boyu çileni çek bakalım

Ali Rıza DEMİR

BOYUN DEVRİLE

Ömür boyu hep ağlattın
Vay senin boyun devrile
Yalanlarla çok aldattın
Vay senin boyun devrile

Güldürmedin şu yüzümü
Kan revan ettin gözümü
Tutmaz eyledin dizimi
Vay senin boyun devrile

Hani aşkım olacaktın
Yüreğimde kalacaktın
Sevgi nedir bilecektin
Vay senin boyun devrile

Seni sevmeseydim keşke
Para pul kar eylemez aşka
Aşk seven gönülde başka
Vay senin boyun devrile

Yaktın Kul Poyraz'ı yaktın
Sevgi duvarımı yıktın
Paramparça kalp bıraktın
Vay senin boyun devrile

Ozan POYRAZ

BİZİ SÖYLER TÜRKÜLERİMİZ

Halil MANUŞ

Toplunun özelliklerini, tarihini, gelenek ve göreneklerini en güzel şekilde yansıtan unsurlardandır türküler.

Bu konuyu Âşık Veysel şöyle açıklar şiirinde:

"Bayramlarda düğünlerde
Toplantıda yığınlarda
Sıkılınca dar günlerde
Türküz türkü çağırırız.

Yaylalarda yataklarda
Odalarda otaklarda
Koyun gibi koytaklarda
Türküz türkü çağırırız.

Subaşıda, sulaklarda
Türk'ün sesi kulaklarda
Beşiklerde beleklerde
Türküz türkü çağırırız."

Türkü sözcüğü, Türk adının sonuna, ilgi eki olan "î" ekinin getirilmesiyle ortaya çıkmıştır. "Türkî", Türk ile ilgili ve Türk'e özgü anlamında da kullanılır.

Ozan Arif türkü sözünün ne demek olduğunu üstüne basa basa vurgulayarak şu girişi yapar:

"Türkü demek, Türk demektir hemşerim,
O sebepten bizde boldur türküler...
Ben onu bilirim onu söylerim,
Türklerdeki özel haldır türküler..."
Devamında özel hâl nedir onu açıklar:
"Öyle özel hal ki bilenler gelsin,
Türkü bilmiyorsan Türk de değilsin,
Türkü dinlemeyen Türk'ü ne bilsin?
Türklerde töredir, ildir türküler..."

Türk'ü bilmek için türküyü bilmek ve türkü dinlemek gereğini vurgular devam eden dörtlüklerinde.

Bu konuda Cahit Öztelli yaptığı kısa ve

anlamli tanımında: "Halkın iç âlemini yaşatan, beşikten mezara kadar bütün yaşayışını içine alan en dikkate değer edebî mahsuller türkülerdir..." diye bahseder.

Herbert Jansky, türküyü şu şekilde tanımlamaktadır:

Türkü; "Büyük tarihi hadiseler karşısında halk kitlesinin sevinçlerini veya ümitsizliklerini; büyük şahsiyetler hakkındaki saygılarını veya nefretlerini; gençler arasında geçen hazin aşk hikâyelerini millî hece veznini ölçü alan ve kalpleri fetheden mısralarla, derin bir muhteva içinde dile getiren edebî, aynı zamanda musiki bakımından ehemmiyete haiz olan bu kendine öz bestelerle söyleyen; dar manasıyla ise tarihi bir vesika mahiyeti gösteren Türk halk şiirinin en eski türlerinden biri".

Bu tanım her ne kadar açık ve net olarak türküyü ortaya koymuşsa da Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şu dizelerindeki duyguyu bizlere geçirdiği kadar etkili olamamaktadır.

"Ah bu türküler,
Türkülerimiz,
Ana sütü gibi candan,
Ana sütü gibi temiz.
Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.
Ah bu türküler, köy türküleri,
Dilimizin tuzu biberi,
Memleket ahvalini onlardan sor,
Kitaplarda değil, türkülerde ara Yemen'i,
Öleni, kalanı, gidip gelmeyi...
Ben türkülerden aldım haberi."

Türküler aynı zamanda haber vericidir. Memleketin gidişatından tutun da dağından taşına, kurdundan kuşuna kadar her konuda haber verir dinleyenine.

Türküler bir bakımdan memleket özlemidir de. Türküler aşktır, sevgidir, mutluluktur,

hüzündür... Ruhun gıdasıdır. İnsan sevgisidir. Yaşam sevgisidir, doğa sevgisidir, vatan sevgisidir, geçmişidir, gelecektir...

Türküleri bu kadar anlatmaya çalışsak da anlatamayacağımızı çok iyi biliyoruz. Yukarıda Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun "Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla /Köyümüz, köylümüz, memleketimiz." Dizeleri ışığında bu güzel memleketimizi birlikte türkülerle dolaşmaya ne dersiniz?

TÜRKÜLERLE DOLAŞALIM

Güzel ülkem Türkiye'de
Türkülerle dolaşalım
Türküler sunup hediye
Türkülerle dolaşalım

Silifke'den yoğurt alıp
Akdeniz'de suya dalıp
Toroslarda sazlar çalıp
Türkülerle dolaşalım

Mektup yazıp nazlı yâre
Olalım derdine çare
Aşk ile yanarken nâre
Türkülerle dolaşalım

Aşarak Ağrı dağından
Geçelim Gesi bağından
Dem vurup gençlik çağından
Türkülerle dolaşalım

Artvin'de Atabarlarla
Trabzon'da horonlarla
Ankara'da davullarla
Türkülerle dolaşalım

Hem okuyup hem yazıp
Yâr yanına gizli varıp
Zülûfünden bir tel alıp
Türkülerle dolaşalım

Karadeniz kemeçesi
Yayla kokar çalsa sesi
Çağlarken Şavşat deresi
Türkülerle dolaşalım

Kalbindeki kirleri sil
Türkülerden Türk'e eğil
Tut elimden haydi Halil
Türkülerle dolaşalım

AYRILIK SAATİ

Gözlerim nemlenir, ruhum daralır
Ayrılık saati vurduğu zaman
Kör sancı içime oturur kalır
Sensizlik ateşi, sardığı zaman

Hicran kokuları odamı kaplar
Saçılısam dağılsam kim gelir toplar
Sinemin üstüne bir hançer saplar
Hasretin odama girdiğı zaman

Ölçtüm, biçtim yolun kalan kısmını
Dudağıma düğüm ettim ismini
Duvardan indirdim yırtık resmini
Dayanmaz gözlerim gördüğü zaman

Beni bana koymaz çeker alırsın
Nasıl dersen, yine de sen bilirsin
Her gece rüyama çıkar gelirsin
Kokun yastığımda durduğu zaman

Bu ayrılık inan bize güç olur
Sevmesem suç olur sevsem suç olur
Anlarsın da beni lâkin geç olur
Bu şair bu canı verdiği zaman
Ayrılık saati vurduğu zaman

Hikmet ELİTAŞ

HATIRALAR DÖRT MEVSİM

Kadir ACl

Havalar da iyice soğudu. Kış kışlığını göstermeye başladı. Lapa lapa kar yağıyor dışarıda. Erciyes, Akdağlar, Safranlı ve Kurşunlu beyaz gelinliğini giydi bu gece. Belli ki kış diğer kardeşleri; bahar, yaz ve güz için de beyaz sayfalar bırakıp; "içini benden sonra sizler de doldurun." demekte...

Tezek kokusu ve tandır isinin yayıldığı dar sokaklardan başlayalım yazımıza;

"Kışın bez yıkarmış Sıtmapınar'da
Ondan sızlar ayakları anamın
Her şeye koşarmış tipide, karda
Bu sebepten hastalığı anamın."

dizlerinde adı geçen sızlanmanın, şairin bebe bezlerinin buz gibi suda yıkamasından kaynaklandığı belirtiliyor. Sığırlar, özün, macir çeşmesinin sularını içmek için yol alırken, bende karları gıcırdata gıcırdata tek başıma, Süriye Bey'in değirmenine doğru, ark boyu yol alıyor, hülyalara dalıyordum. Lise çağlarımdaki bu sevdaları, içde dallarına sinen aşklara benzetebilirsiniz. Bu duygular "Beyaz Üçlüsü" adıyla şiir ve kompozisyon olarak karşıma çıkıyor. Lise birdeki edebiyat öğretmenim Fethi Baygın [Gıcık Feti]'dan aldığım en yüksek kompozisyon notu 7, hafızamda hep 10 olarak şekilleniyordu!

Hane halkı, hısım akraba, konu komşu hep birlikte harı geçmiş tandıra ayaklarımızı sallar, tatlığı üzerimize çeker, deliksiz uykuya daldık. Bazen Buğusu yükselen taze ahır gübresinin oluşturduğu küllükleri, tandır başından seyreder, halı ipini kalbura bağlayarak kapan düzeneği oluşturur, yem bulabilmek derdindeki serçe ve kargaların yaşamlarına müdahale ederdik. [ne tuzakla, ne kuş lastiği ile cana kıymışlığım yoktur! Okuyucum

bilsin istedim.]

Eskiden çok kar yağar, sabah olunca ilk işimiz damlardaki karı kürümek olurdu. Temizlenen karlar, zaten dar olan sokaklarda gidiş gelişleri zorlaştırır, çok güçlük çekilirdi. Dam boyu biriken karlar ancak, ilkbaharda, havaların ısınmasıyla ortadan kalkardı. Merhum Kâtip Mehmet'in kızı, rahmetli İrfaniye Abla (Akgül) bize şu mısraları hediye etmişti o günlerde;

"Yükseklerden uçan kara bulutlar
Serpiyor göklerden kucak kucak kar

Kakılmış dallara serçeler konmuş
Hep yollar kapanmış dereler dolmuş."

sizleri yormayım diye şiirin dört mısraını aldım sadece.

Köyümüzde, Beyler Mahallesi gençleri ile Cumhuriyet ve Kale Mahallesi gençleri, bazen boş kaldıkları kış günlerinde, kayalıklara çıkarak birbirleriyle taş dövüşüne tutuşurlar, kaş, göz yaralanmaları gırla giderdi. Şu bilinmeli ki; böylesi hırçınlıklara rağmen halkımız hatır ve gönül saymanın güzel örneklerini hep sergileye gelmişlerdir.

Uzun kış gecelerinde, köy odalarının en güzel kitap okuyanı Rahmetli Şıhı Çavuş'muş. Milli masalımız Battal Gazi'yi, Köroğlu'nu, Âşık Kerem'i ve Tahir ile Zühre'yi vd. anlatır, anane ve kültürümüze hizmetini esirgemezmiş.

Bir birine bitişik kerpiç evlerin damlarında yeşeren otların seyri bir başka, akşamın alaca karanlığında fırıl fırıl dönen cizindiriklerin seyri bir başkaydı o yıllar.

Komşumuz Toramanlı ananın horozu, sabaha ulaşıldığını haber verirdi her gün. Toramanlı ana [Ayşe Akpınar] köyün mektep,

medrese görmemiş, eli uz ebelerinden biridir. Evine ilk girişte, eşiğe yakın, bize ilk göz kırpan tandırın kuflesi oluyor. Çaput tıkalı. Giriş, sol taraf 25-35 cm yükseklikte genişçe, topraktan dolma bir sedir oluşturulmuş. Tandırın sedirin tam ortasına gömmüşler. Damdaki bacadan sızan gün ışıkları tandırlığı aydınlatıyor. Aristağı kapkara. Ziftli bir görünüm arz ediyor.

Bizden büyük ağabeyler, Cevriye'nin Hacı'nın kümes damında aşık oyunu oynayıp, yumurta tokuşturuyorlarsa biliniz ki tarlalar gocek olmuş, bahar gelmiştir artık. Göçmen kuşları, Kale Camisinin kubbesindeki yuvalarını onarıp Çatalın Hacı Ahmet'in söğütleri arasında karınlarını doyurup, ömürlerinin geri kalan "lak lak"larını sürdürmeye devam ederler, bize de onlara "hoş geldiniz" demek düşerdi.

Horozların kalk borusundan sonra sokaklar şenlenmeye başlar, bir koşuşturma bir telaş! Bu telaşın adı "bir dilim ekmektir". Kimisi yonca biçmeye, kimisi bostana fasulye, patates, şemşamer ekmeye, kimisi kavak fidelerini öz kenarında toprakla buluşturmak için yola düşmüşler. Değirmenci Şevket'in torunu, Muharrem'in oğlu Kadir de atları arabaya koşma telaşında. Yukarı özdeki yoncalığa gidecek, bir gün önce biçilen kurumuş yoncayı arabaya yükleyip eve getirecek. Bu arada Eskişehir at arabasının çın çın sesleri yol boyu yankılanacaktır.

1965 yılından itibaren Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika ve Avusturya'ya gidenlerimiz sayesinde yaşadığımız yerlerin fiziki çehresi ve sosyal yapısı oldukça değişmiş, köylümüz, yani bizler "Efendi" çitasını daha da yükseltmiş, medeniyetin nimetlerinden faydalanmasını bilmişiz. Gel gör ki hasret dayanılmaz hal almış, baba Almanya'da, çocuklar sılada bir birlerinin kokusuna hasret bir ömür tüketmişlerdir.

'Almanca' diye tarif edilen gurbetçilerimizin her yıl, Temmuz, Ağustos aylarında izne gelişleri ile bir nebze de olsa, özlemlerimizi giderirdik. "Babam" şiirimin bir kıtası bakın ne diyor;

"İçi özlem dolar, gelir izine
Çocukları çöker dizi dibine
Eşikteki anam çarpar gözüne

Utanır da siler terini babam.

Hasretlik şimdilerde daha da katmerlendi dostlar... Konuyu değiştirip harman zamanını ve diğer meşgalelere değinelim;

Özün etrafındaki sağlıklı sollu beylik tarlalarının çoğuna bostan ekilirdi. Sulu tarla" derdik biz bu tarlalara. Harmanda geç olunca, çecden bir ölçek, bilemedin bir şinik alınır, doğru Bakkal Ali Osman dayının dükkânına gidilir, ikinci sigarası ile değiş tokuş edilerek, babalarımızı sevindirirdik.

Aleçikler bostanların adeta sarayı idi. Evlekler üzerine yapılan maşalaların keseklerini ezmek, yani tapanlamak, ekim işi, dikim işi, çapalanması, sulanması ile ilgili işlerin en güzelini bizler yapardık o zamanlar. Yoncanın biçilmesi, kes haline getirilmesi, samanla birlikte samanlığa atılması. Koyunların, keçilerin, ineklerin, dor atların, kır atların kış hazırlıkları idi bunlar. Horantanın yiyeceğinden önce onların yemi, samanı öncelikliydi.

Eh işte! Güz geldi geçiyor. Havalarda soğuk yüzünü göstermeye başladı yine. Demek ki mevsim bağ bozumudur. Harman kaldırılmış, bağ bozumu telaşı başlamıştır. Doburcalı, Bağırsak, Bucak, Çayınağzı ve Kazıklı'daki geniş, zümrüt misali bağlarımız Yamula barajının suları altında kalarak yürekleri parçalamış. Osman Güden öğretmenimiz ne güzel söylemiş;

"Baba Kızılırmak durdu akıyor
Coşup kenarını yıkmıyor
Bademlerin çiçek açıp kokmuyor
Dökülen Kaya yarıldı yol oldu
Şiranelerine balıklar doldu."

Üzümlerimiz yörenin en nefis üzümleri, bağ çubuklarımızın da yörenin en nadide çubukları olduğunu düşündükçe üzülmemek elde değil!

Harman zamanı sap yığınlarının arasında oynanan Saklambaçlar ne güzeldi.

Şimdi yaş kemale erdi, hayat bizi sobeledi. Yaşanan anılar kaldı mazide...

SÖZLÜK

Aleçik: Bağ ve bostanın içine veya ağaç dalları arasına çalı çılpıdan yapılan bekçi kulübesi

Aristak[ğ]: Tavan

Cizindirik: Kırlangıç

Evlek: Tarlanın bölümlere ayrılarak ekilmesi

Göcek: Ekinlerin yeni yeşermiş hali.

Horanta: Ev [hane] halkı

Kerpiç: Saman ve balçık karışımı olarak hazırlanıp, tah-ta kalıplara dökülerek güneşte kurutulan duvar örmede kullanılan ilkel tuğla.

Kufle: Tandırın havalandırma deliği

Küllük: Hayvan gübrelerinin tarlaya götürülmek veya tezek yapılmak üzere atıldığı yerdir.

Kürümek: Karı temizlemek

Maacir: Muhacir

Maşala: Sulu tarlaların bölünmüş hali

Ölçek: Dört uruplağadır. 5 kg buğday alan ölçü birimidir

Şinik: 6 uruplağaya bir şinik denir.

Tandır: Tandır ekmeği pişirilen yer

Tatlık: Tandırın üstüne atılan bir çeşit yorgan

Tezek: Hayvan pisliklerinden, kasnakla yapılan yaka-cak türü.

GÖNÜL SULTANI

Adını anmaya dilim varmıyor
Gülünü dermeye elim ermiyor
Senden gayrısını gözüm görmüyor
Gönlümün sultanı ey yüzü mahım
Gözleri sürmelim saçı siyahım

Andırır gözlerin yavru ceylanı
Seni görenlerin çekmez mi canı
Eşin var mı senin benzerin hani
Yürü selvi boylum yolun olayım
Emreyle kurbanın kulun olayım

Elini tutmaya kıyamıyorum
Yüzüne bakmaya doyamıyorum
Seviyorum lakin diyemiyorum
Gönlümün sultanı ey yüzü mahım
Gözleri sürmelim saçı siyahım

Bir yetmiş boyunda otuz yaşında
Baharın sonunda yazın başında
Akkor kıvamında aşk ateşinde
Yürü selvi boylum yolun olayım
Emreyle kurbanın kulun olayım

Nuh Naci MIHÇI

MAHŞERE KALSIN

Bir tutam umudu dalda solduran
Takvimin ilkyazı mahşere kalsın
İçli bir ezgiyle türkü çaldıran
Ahuzarın sazı mahşere kalsın

Gel gör ki verilmiş ferman bir defa
Arsızın evinde sürerken sefa
Bin bir eziyetle çekerken cefa
Yanan aşkın tezi mahşere kalsın

Vefanın adını yoktu bir bilen
Gönül defterinden kaydını silen
Cesur bir edayla ölüme gülün
Gerçeğin iç yüzü mahşere kalsın

Bahçede yetişen çimi yolduğu
El sallayan canda canı bulduğu
Yaşamın içinde hep kaybolduğu
Boşluktaki izi mahşere kalsın

Toprağı ağlatan tozlu yolların
Omzuna devrilen ağır yılların
Acısı bağrında kalan küllerin
İçindeki közü mahşere kalsın

Gözyaşı izleri durdukça yerde
Semavi bir hayâl kurdukça yerde
Ruhuna bir darbe vurdukça yerde
Muradının gözü mahşere kalsın

Hasreti kaşırken dertleri azan
Sonunda en ağır kararı yazan
Kendi kalemiyle kabrini kazan
Şairin son sözü mahşere kalsın.

Filiz'in son sözü mahşere kalsın...

Filiz DAŞ

ALDANMA

Bulut gözyaşında pınar gezdirir
Çekirdek özünde çınar gezdirir
Hasit gözlerinde nazar gezdirir
Gördüm zannederek aldanma sakın

Şafağı emziren geceler kara
Bazen asl'olandan ağırdır dara
Cılız bedeniyle nice fukara
Yüreği içinde bora gezdirir

Her varlık sırrını dışarı vermez
Su boğar ateşse kalıba girmez
Nice söz vardır ki gayeye ermez
Cahil yaftasını dilde gezdirir

Kıvılcım bağrında uyutur nârı
Hırsına kapılan kaybeder arı
Kurnaza sermaye ahmağın kârı
Cimri varlığını yokta gezdirir

Köksal AKÇALI

ÇINAR AĞACI

Çırılçıplak şimdi, eski heybeti nerede
Üstüde yok, başıda yok garibin
Yaprak gazel olmuş düşmüş yerlere
Bir dal, bir budak kalmış çınar

Hazan rengi serilmiş yerlere
Harp yorgunu, takatsiz kalmış
Ölü misali, kuruyup yaprak
Kuşlar konmaz olmuş, ötmüyor dallarda

Yapraklar avuçlarımda un ufak
Savurdum yerlere onu
Gelen çığnar, giden çığnar, gezinir ayak
Çınar yalınayak
Baharı bekler

Eski heybetine dönmek için
Bir öykü başlatacak, ihtiyarın biri
Kuşlar, tepesinde yaramaz çocuktur
Köylü dizi dibinde olacak
Serinliğin, çay faslının zamanı şimdi
Köyün meydanında, kol kanattır çınar
Bir türkü gelir uzaktan
"Hep Kuşlar ona konar"

Erdal DEĞİRMENCİ

BİR ÇİFT BOT

Fatma PEKŞEN

Üçüncü kere açtı perdeyi. Kırığı çökmüş güz çayırları ölgünlüğündeki kahverengi, düz saçlarını savurarak eğildi; asfaltla henüz tanışmamış, tanışacağı da benzemeyen sokağı, gözünün alabildiği noktaya kadar taradı ve bilmem hangi zengin hibesini, kendini bildi bileli pencerede asılı duran bez parçasını yavaşça bıraktı. Perde, en az yirmi sene evvelinin modelini taşıyan, iri gül deseniyle gölgeledi odayı.

Sahurdan sonra uyku tutmamıştı. Her an gelebilirlerdi.

Öyle dememiş miydi mahallenin muhtarı? “Öğleden önce hayırsever bir işadamımız kamyonuyla gelecek, çocuk ve bayan ayak kabısı bağışında bulunacak”

Seç seçebileceğin modeli, beğen beğenebileceğin rengi.

Okkalı bir kışın geleceğinin sinyallerini veren tahmincilerin tavsiyelerine uyarak, şöyle baldırlarına kadar çıkabilen bir çift bot seçmeliydi. Hem de Şebnem’in botlarına benzeyen, siyah, önden çapraz bağlayacağı, hafif topuklu, gıcır gıcır bir bot. İşte o zaman içi daha rahat edecek, ayaklarını saklama ihtiyacı duymayacaktı arkadaşlarının yanında.

Oh be! İyi ki ramazan gelmişti. İyi ki hayırseverler vardı.

Bilet parası bulamadığı için yayan gittiği okuluna, “kilo alıyorum. Ne güzel spor oluyor” havası vermekten bıkmıştı. Bir de çoraplarının üzerine geçirdiği poşetle giydiği botlarından...

Annesinin fikriydi. Büzüş büzüş olmuş, sokağın olanca çamurlu suyunu çeken ayaklarını ve altı patlak ayakkabılarını gösterip sızlandığı bir okul sabahında söylemişti. “Çoraplarının üstüne birer makarna poşeti geçir, öyle giy. Su çekmez. Rahat gider gelirsin.

Üşümezsın de”

Önceleri umursamadıysa da sonra mecburen uygulamıştı. Fena da olmuyordu hani. Her ne kadar naylonun etkisiyle parmakları sinir bozucu bir biçimde yapış yapış oluyorsa da en azından pis su ile bağlantısını kesiyor, karın ağrısını filan engelliyordu.

Perdeyi yeniden araladı. Sokağın, her zamanki omuzu çökmüş gariban görüntüsüne baktı. Soğuk, hafif çiseleyen yağmurun koyu bir renge boyadığı, orasında burasında paslı sac kızartılarının izlerini taşıyan, eciş bücüş yuvaların sıralandığı binlerce sokaktan birisiydi bu. Evler gülmeyi lüks sayan, kendi kabuğuna gizlenmiş, ürkek bir kaplumbağa gibiydi.

Dizlerine kadar çektiği beyaz okul çorabının üstünde ne güzel dururdu botlar. Siyah ve beyaz. Beyaz ve siyah. Canını sevdiğimin takımının renginde. Hem de hayatın renginde.

Hayat siyah ve beyaz değil miydi?

Elini yeniden perdeye doğru götürdü, yatağında kımıldanıp duran babaannesinin göreceğini, “yat yerine artık. Sahurdan beri uyutmadın birimizi. Gelirse duyuru yaparlar nasıl olsa” azarını işiteceğini varsayarak, açmaktan vazgeçti.

Bir kere kesinlikle sivri olmamalıydı burunu. Şöyle Şebnem’ininki gibi veya Ayşe Nur’unki gibi, son moda, köşeli geniş burunlu, köşeli topuklu, ama mutlaka bağcıklı olmalıydı.

Koklardı onu be! Kıyamazdı bile ayağına

geçirmeye...

İyi ki bir yaş büyüğü ile iki yaş küçüğü öğ-
landı da botlarına el koyma ihtimalleri yoktu.
Yoksa çocukluklarında yaptıkları gibi, anne-
sinin temizlikten gelirken getirdiği tişörtlere,
kot pantolonlara uyguladıklarını tekrarlar,
elinden alırlardı.

Bir, uyku arasında inleyip duran baba-
annesine baktı, bir de sık sık bozulan saate.
Daha yeni sekize geliyordu. Üfff, babaannesi
haklıydı. Daha çok erkendi. Hiç ramazan ra-
mazan bu saatte gelirler miydi Allah'ın dağı-
na? Hem belki kayalıklara sırtını vermiş bu
son mahalleye gelene kadar koca kamyonda
ayakkabı mayakkabı kalmazdı.

Yok, be, öyle değildir. Koskoca muhtar
yalan söyleyecek değildir ya. "İdris Beyefendi
yarın öğleden önce mahalleye gelecek, ba-
ğışta bulunacak, ihtiyacı olanlar seçip giye-
cekler" demişti akşamüstü. Daha önceden
tespit edip zor durumda olanlar öncelik tanı-
yacağını da ilâve etmişti.

"Kim bilir, belki de artanlar olur. Onları
da dağıtır altın kalpli hayırsever. Size bir yükü
mü var? Seneye giyersiniz. Saklayın der."

Der mi?

Eğer derse kıyak olur vallahi!

Şöyle insanın elinin altında kımıl kımıl
kımıldayan, yeni doğmuş deve yavrusunun
tüyleri gibi ıslıl ıslıl, ikinci bir bot! Yağmurlu
günlerde burunları ıslanmış olduğu için, uç-
ları daha koyu renkte olan, beyaza yakın bej
veya tarçın rengi süet kadifeden, o biçim bir
bot!

Dönüşümlü de giyebilirdi. Annesi, ikisini
birden eskitme; seneye de bırak" derdi ama
olsun. Onu kırmamak için somyanın altına
doğru yerleştirir gibi ederse de fırsatını bul-
duğu anda da okul yolunu boylardı. Fırsat,
annenin haftada iki-üç günü gittiği temizlik
değil miydi?

Yüreği ağzına kadar geldi; konuşmalar
duyar gibi olmuştu. Herkesten önce koşma-
lıydı kamyonun yanına! Mahallenin Süreyya
Ayhan'ı olmalıydı. Sokağı dinledi, ses çıkar-
mamaya gayret ederek perdeyi araladı. I-ıh,
kimsecikler yoktu. Sesin kaynağı, içeri odada
uyuyan babasıydı büyük ihtimalle. İki göz ev-
lerinde, altı senedir yatağa bağımlı yaşayan
babasının sayıklama sesiydi; gene iş kazası
geçirdiğini görüyordu galiba...

İlk, Okula başladığı gün, yani kazadan
iki yıl önce gıcır gıcır giydirip elinden tutarak
götürdükleri okul yolunda, 'benim kızım oku-
yacak, doktor olacak. Çok para kazanacak.
Bize de bakacak, yoksullara da' demişti za-
vallı adam. Birçok babanın dediği gibi...

O talihsiz kaza olmasaydı, annesi işe git-
tiği günleri iki katına çıkarmasaydı, sıradan
bir aile tablosu çizen evleri, yoksul durumuna
düşmeseydi her şey ne güzel olacaktı. İçti sız-
ladı.

Saat onda gelseler, en az iki saat ederdi.
Yatsa mıydı acaba? Ya da kitap mı okusaydı?
Yoksa Buket'in yazdan beri beklettiği maga-
zin dergilerine mi göz atsaydı?

Yok be! Bu sayfalar sarmamıştı kendisi-
ni. Yapay gülüşler, yapay haberler, incir çe-
kirdeğini doldurmayan bir sürü abuk subuk
şeyden örülü renk cümbüşü... İlk fırsatta iade
etmeliydi Buket'e. Galiba en doğrusu hafta
içinde olabilecekleri sosyal bilgiler sınavına ha-
zırlanmak, dolayısıyla da ağabeyinden miras
kalan kitabı karıştırmaktı.

Bu sene sekizinci sınıftaydı. Şimdiye ka-
dar annesinin el örgüsü bere ve atkıyla gel-
diği okula, seneye liseli olacağına göre veda
etmeli, kızlarıinki gibi süslü şapkaların birin-
den edinmeliydi. Veya iyi cins yünden, şöyle
bayrak kırmızısı, kirpi gibi dikilen, bere-at-
kı-eldiven takımı almalıydı. Acaba bu seneki
bağışların içinde bu tür şeylerden var mıydı?
Yoksa... kaç paralar acep? Annesi o tür ha-
valı modeller örmeyi becerebilir miydi? Şeb-
nem'inki gibi saçlarını savurarak boynuna
doladığı atkıyla yola koyulunca dizilerdeki

kızlara dönerdi bel!

Elini yeniden perdeye attı, açmadan geri çekti. Nasıl olsa duyulurdu.

Anorağı da bir hayırseverin bağışıydı zaten. İyi ki şu ramazanlar vardı. İyi ki hayırseverler ta ayaklarına kadar geliyorlardı da sırtları çıplak, ayakları kapsız, karınları aşsız kalmıyordu. Şu İslâmiyet güzel şeydi.

Gözlerini bir kez daha, kıpırtısı artan ihtiyarın ve kardeşlerinin üzerinde gezdirdi. Uykunun derinliklerinde bir yerlerde olmalıydılar...

Sosyal bilgiler kitabını almak için sobaya yakın bir yerde duran, pörsümüş çantasına uzanırken, annesinin -kuruması için- akşam vakti soba etrafına dizdiği dört çift ayakkabıdan, kendi botuna hafifçe bir tekme attı. Fısıltı halinde, "senden bugün kurtuluyorum süs köpeği" dedi, yanının üstüne devrilen kahverengi emektarlarına.

"Pazartesi günü yeni cicilerimle okula gideceğim. Sen de bizim sahur çayımızı kaynatmak için sobada olacaksın canım. Bay baay!" diye ilâve etti.

Çok fazla hoşlanmadığı dersin kitabını alıp yerine çöktü. Gözü, yatağının kenarına koyduğu magazin dergisine kaymıştı. Yarı beline kadar çıplak, ışıltılı bedeninden kozmetik ürünleri taşan bir sosyete güzelinin ayakları dikkatini çekti. Dize kadar yükselen, baldırlarını sarmış taşlı bir çizme. Mini etek, çıplak beden ve çizme... Bir gariplik var gibiydi.

Kendi botlarıyla kıyasladı resimdekini. Yok, bel! kendi seçeceği bot buna beş çekerti. Gıcır gıcır, köşeli burun, topuk, bağcıklar... Kırmızı beyaz anorak... Bayrak kırmızısı, bere-atkı-eldiven takımı... Dizi kızları gibi yürüyüş... Bu süslü yosmalar da kim olurdu ki yanında?

"Ben de arkadaşlarım gibi yürüyorum. Benim de ayakkabılarım su çekmiyor" mesajı veren, kararla atılan kütür kütür adımlar...

Taşlı çizmeler, sosyete haberleri, "kim şık, kim rüküş" köşeleri için kaygı taşıyan beyinleri üzerinde taşıırken, bağcıklı siyah botlar, "kendisini, ailesini ve çevresindeki herkesi kucaklamaya hazır" bir idealin, iyi bir öğrenimin temelini kurmaya çalışanları taşıyacaktı.

Aradaki fark bu kadar basitti işte (!).

Akşamdan çamurları temizlenip soba et-

rafına sıralanan botların içinden, yana kaykılmış duran, biraz öncesine kadar kendisinin olan, yer yer bozulmuş kahverengilerine takıldı bakışları. Tıpkı süs köpeklerine benziyordu. Hani şu kulakları düşük, ağlar yüzlü, hüzünlü bakışlı süs köpeklerine... Bazen zenginlerin yanında uzun zincirleriyle yürürken görüyordu. Kaniş mi, Doberman mı, Dalmaçya mı... Adları her ne ise ondan. Kopekler hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Güldü içinden.

Kitabı birkaç satır okumadan içinin baygınlaştığını hissedip, eski çizgili çarşafın, "gel hadi" veren mesajına uyup uzandı, yorganı boğazına kadar çekti.

Kulağı tetikteydi. İlk koşan olmalıydı. Mahallenin Süreyya Ayhan'ı...

*

Kitabı yere çarpıp, uğultu çıkaran kamyonu doğru koşarken, ayağının takıldığı süs köpeğine, "hadi ordan bel! Sanki ayağına yapışıp da, yeniden giymesi için zorlayacakmış gibi.

Uzun ince antreyi geçti, buzlu camla ayrılmış bölüme dizili naylon terliklerden birisini ayağına geçirirken yüksek sesle söylendi:

"İyi ki şu hayırseverler var."

Kapıyı birazdan iki çift, hem de birisi siyah, diğeri bej iki botla döneceğini hesaplayarak aralık bıraktı ve sokağa fırladı.

Bir dakika sonra kapıyı örterek, odaya geri girip soba dibine diz çökünce, süs köpeklerine dikti gözlerini.

"Alınmadın değil mi bir tanem? Seni bir güzel boyarım yepyeni olursun birer de yeni bağcık takarız. Lastiklisinden... Biliyor musun, deminki sözlerimin hepsi şakaydı. Ben senden ayrılmam. Seni poşetle de giysem çok seviyorum" dedi heyecanlı bir sesle.

Ayağa kalkıp güllü, eski perdeyi araladı, sokağa baktı.

İtişip kakışanları, kuyruğa girenler girmeyenleri kaydeden en az beş altı kamera vardı. Kurulduğu son model arabanın içindeki hayırsever (!) işadaminin mutlu yüzünü ve bağışta bulunduğu yoksul insanların kargasasını kaydediyordu akşam haberleri için.

Kız, olup bitenleri anlayıp anlamadığını kontrol için soba dibine baktı. Süs köpeği gülümsüyordu. O da gülümsedi

ÇINGİ DERGİSİ

Yeteneği hediyesi hâs kula
Allah vergisinin abonesi ol
Bitirmiştir başlamadan okula
Sanat dergisinin abonesi ol

Doğumundan ölümüne her yerde
Kalemi kelâmı dermandır derde
Kültürlüye gevşek kültürsüz ferde
Sinir gergisinin abonesi ol

Takdire şâyânı hapsedmez gize
Yola gelmeyi getirir dize
Cümle cahil cesaretli haddize
Yürek yergisinin abonesi ol

Edeplinin edebiyat saçtığı
Edepsizden ebediyen kaçtığı
Şairlerin ilhamıyla açtığı
Şiir sergisinin abonesi ol

Şerif der tiksini pislikten bıkan
Duygu yağmuruyla temizlen yıkan
On beş yıldır iki ayda bir çıkan
Çıngı Dergisi'nin abonesi ol

Şerif MENGÜTEMÜR

15 Haziran 2025
İzmir

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı dergimizin abonesidir

